

VISIE CENTRUM HARLINGEN

VISIE EN PROGRAMMA - JUNI 2024

RAPPORT HOOFDLIJNEN

1. Samenvatting	3
2. Inleiding	4
3. SWOT-analyse	9
4. Een veelzijdig, aantrekkelijk en sociaal centrum	10
5. Uitgangspunten	11
6. Hoofdambities	15
7. Balans in de publieke voorzieningen	16
8. Transformeer met mate	19
9. Van doorstroming naar bestemming	20
10. De Voorstraat: aantrekkelijke ruggengraat	21
11. De Grote Bredeplaats: een plein met kwaliteit	22
12. Versterken stadsidentiteit	27
13. Harlingen centrum als (groene) publiekstrekker	31
14. Naar volwaardig centrum management	33
15. Aan de slag: bouwstenen voor programma	35
16. Bouwstenen programma	36

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

SAMENVATTING RAPPORT

Het historische centrum van Harlingen heeft unieke kwaliteiten en kenmerken. Historie, lokale cultuur, water, een rijk voorzieningenaanbod, toerisme/recreatie: Harlingen heeft het allemaal. Tegelijkertijd staat het centrum van Harlingen voor aanzienlijke uitdagingen. De omgevingskwaliteit laat op veel plekken te wensen over. Het straatbeeld is rommelig, stenig en de auto heeft alle ruimte. Doorstroming is lange tijd belangrijker geweest dan verblijf en kwaliteit van de openbare ruimte. Dat kan anders. Het is de hoogste tijd om verblijf weer centraal te stellen.

Met deze visie worden kaders gecreëerd met als doel een uitnodigend centrum te vormen, waarin bezoekers prettig vertoeven en ondernemers succesvol zakendoen. Daarvoor zijn diverse ingrepen, variërend van grote ruimtelijke ingrepen tot kleine subtiele verbeteringen. Er zijn acht ambities geformuleerd voor het toekomstige centrum.

Balans in publieke voorzieningen

Winkels vormen de laatste decennia de hoofdfunctie in veel centrumgebieden. Ook in Harlingen. Maar het aanbod neemt af door veranderd consumentengedrag. Een divers centrum is aantrekkelijker dan een monofunctioneel centrum. Naast winkels kunnen ook werkplekken, cultuur, wonen en sport een bezoekreden vormen en zo bijdragen aan de levendigheid van het centrumgebied.

Transformeer met mate

Buiten de economische clusters wordt de terugloop van winkelfuncties bij verzoeken uit de markt gefaciliteerd middels een transformatie naar andere commerciële functies en wonen. Meebewegen met de tijd is een uitgangspunt. Krimp en dynamiek gaan hand in hand. Een gerichte aanpak zorgt voor een aantrekkelijke functiemix.

Van doorstroming naar bestemming

Het is van belang om het centrum een plek te maken dat wordt gezien als bestemming. Nu ligt de focus in het centrum vooral op doorstroming en dit zorgt voor druk op de openbare ruimte. Het verminderen van de ruimte voor autoverkeer en parkeren staan centraal, waarbij bereikbaarheid een belangrijk principe blijft. Zo ontstaat een centrum dat aantrekkelijker is voor bezoekers.

De Voorstraat: aantrekkelijke ruggengraat

Het autoluw maken van de Voorstraat creëert ruimte voor een aangename verblijfsruimte waarin voetgangers en fietsers centraal staan. Er wordt een dubbel regime geïntroduceerd, waarin tijdens de maanden juni t/m september gemotoriseerd verkeer niet toegestaan is tussen 12:00 en 22:00 uur. Buiten de zomermaanden blijft verkeer mogelijk, maar wordt de omgevingskwaliteit versterkt.

De Grote Bredeplaats: een plein met kwaliteit

De Grote Bredeplaats transformeert tot de huiskamer van Harlingen die uitnodigt om te verblijven. Om dat te bereiken verdwijnt de auto van het plein. Verdere uitgangspunten zijn onder andere: meer groen, meer verblijf, meer spel aanleiding, eenheid in terras en een focus op voetgangers. Harlingers komen hier in de toekomst graag samen.

Versterken stadsidentiteit

Harlingen heeft enorm veel historie en dit is op veel plekken terug te zien. Om de stadsidentiteit meer te benadrukken is het van belang om ingrediënten nog meer tot uiting te laten komen in de omgevingskwaliteit. Bijvoorbeeld door elementen uit het verleden op innovatieve manier zichtbaar te maken in het straatbeeld. De vele stegen zijn hiervoor aantrekkelijke plekken.

Harlingen centrum als (groene) publiekstrekker

Door het centrum samen met gebruikers te transformeren creëren we een plek waar mensen graag samenkomen. Hiermee is het doel om de lokale economie te versterken, eenheid uit te stralen en verschillende plekken in de openbare ruimte te verbinden. Vergroenen helpt om wateroverlast en hittestress op te vangen en draagt bij aan leefbaarheid en economie.

Naar volwaardig centrummanagement

Om de toekomstige centrumontwikkelingen uit te voeren is het cruciaal om de samenwerkingsbereidheid en het organiserend vermogen te versterken. Professionele regie zal hier van belang voor zijn. Een centraal aanspreekpunt voor ondernemers, vastgoedeigenaren, gemeente en stakeholders. Samen kunnen zo de unieke kenmerken van het centrum en de gemeenschap worden uitgedragen.

INLEIDING

VAN ANALYSES NAAR VISIE

Aanleiding

Harlingen is één van oudste zeehavensteden van Nederland en staat bekend om zijn nautisch verleden en het beschermd stadsgezicht met volop cultureel erfgoed. Dit maakt dat Harlingen zowel een boodschappenfunctie als een toeristische functie heeft. De combinatie van erfgoed en sfeer trekt jaarlijks vele toeristen en recreanten naar het centrum. De toeristische functie van het centrum komt ook duidelijk naar voren aan de hand van de aanwezigheid van bekende (inter)nationale ketens. Echter kampt Harlingen met diverse uitdagingen als gevolg van verschillende trends en ontwikkelingen zoals bijvoorbeeld het afnemende bezoek aan winkels. Het benodigde aantal fysieke winkelmeters zal naar verwachting terug lopen met leegstand en verschraling van het winkelaanbod als gevolg. Het zal van belang zijn om uit te zoeken op welke locaties er kansen liggen om het centrum te transformeren. Experts becijferen dat in algemene zin een reductie van het winkelvloeroppervlak van 20-30% tot 2025-2030 plaats zal vinden.

Een aantrekkelijk centrum beschikt tevens over een mix van functies om zo verschillende doelgroepen aan te trekken. Met het transformeren van het centrum zal er ook gekeken moeten worden naar welke combinaties er mogelijk zijn in Harlingen.

Tenslotte moet de openbare ruimte een plek zijn waar je graag tijd wilt doorbrengen en mensen kunt ontmoeten. Nu staat nog teveel de doorstroming centraal. Het is een middel om de identiteit van het centrum en de verschillende deelgebieden uit te dragen. In Harlingen zal er natuurlijk speciale aandacht komen voor de verbindingen naar de zee/havens en de vele monumenten.

Proces

Op 19 april 2023 heeft de gemeenteraad van Harlingen ingestemd met het procesvoorstel kernwinkelgebied om te komen tot een centrumvisie met uitvoeringsprogramma voor de gemeente Harlingen. De gemeente heeft vervolgens bureau StadsKracht gevraagd om hen in dit proces te ondersteunen en te begeleiden.

Bij het opstellen van deze centrumvisie heeft StadsKracht samengewerkt met ontwerpbureau RuimteVerhaal.

Om te komen tot voorliggend product is een uitgebreid participatietraject doorlopen. Belanghebbenden hebben gedurende het traject op allerlei manieren input kunnen leveren. StadsKracht heeft op basis van het doorlopen proces en de opgehaalde opbrengsten en verrichte analyses een analyserapport opgesteld (met als titel: *Analyse rapport met richtingen en kaders voor vervolg - december 2023*). Dit rapport is de basis van voorliggende visie en dient als achtergrond bij de visie.

De gemeenteraad heeft in februari 2024 uit het analyserapport enkele richtinggevend keuzes gedestilleerd. Op de volgende pagina worden die keuzes toegelicht.

Alle keuzes zijn gebundeld in voorliggende centrumvisie met bouwstenen voor een uitvoeringsprogramma. Deze centrumvisie beschrijft kansen, ideeën en ambities en omvat de gewenste ontwikkelingsrichting voor het centrum van Harlingen. De uitgangspunten die de raad begin 2024 heeft vastgesteld zijn hier verder uitgewerkt in meer definitieve keuzes met daarbij een uiteenzetting van middelen/acties om het gewenste effect te behalen. In het uitvoeringsprogramma staan bouwstenen opgenomen voor de deelprojecten en acties op hoofdlijnen gespecificeerd. Er is ook een planning opgenomen met een indicatie van de kosten voor de uitvoer.

Leeswijzer

Zoals gezegd is het analyse rapport uit december 2023 een onlosmakelijk onderdeel van deze visie. We beginnen daarom met een samenvattende SWOT-analyse die geïnterpreteerd dient te worden als een overzicht van bevindingen op hoofdlijnen. Alle analyses hebben geleid tot het formuleren van thematische kaders voor de visie. Om verder te trechteren zijn de kaders vertaald naar een achttal hoofdambitie. Deze ambities vormen het geraamte van de visie. Deze ambities zijn allemaal uitgewerkt. Tot slot zijn de hoofdambitie vertaald in bouwstenen voor een programma.

Keuzes gemeenteraad februari 2024

1. Het beperken van (auto)verkeer in de Voorstraat, in combinatie met het behoud en versterken van het economisch functioneren van het centrum.

De uitstraling van de Voorstraat vraagt om keuzes. In de huidige situatie kan en mag 'alles'. Terrassen, uitstallingen van winkels, permanente verkoopplaatsen, parkeren, en doorgaand verkeer. De prachtige karakteristieken van de straat komen daardoor onvoldoende tot wasdom. Het straatbeeld is simpelweg te rommelig en dat gaat ten koste van de beeldkwaliteit. Dit vraagt om regie. Het uitgangspunt is om de toegankelijkheid van de Voorstraat voor autoverkeer te beperken in combinatie met het behoud en versterken van het economisch functioneren door te investeren in kwaliteit en verblijf. Hiermee creëren we automatisch meer ruimte voor de voetganger en de fietser. Gezonde en veilige vervoersvormen die we graag willen stimuleren.

Op de volgende pagina is een doorsnede opgenomen van de huidige indeling van de Voorstraat. Op de bovenste helft is het ooghoogte perspectief zichtbaar, op de onderste helft het helikopter perspectief.

2. Permanent autovrij maken van de Grote Bredeplaats, en deze in te richten als één van de centrale verblijfsplekken van het centrum.

De Grote Bredeplaats wordt heringericht als één van de centrale (verblijfs)plekken van het centrum. De openbare ruimte moet veel meer dan in de huidige situatie uitnodigen om te verblijven en is in staat om de havens sterker te verbinden met de Voorstraat. Het is van belang de verrommeling van de openbare ruimte ook hier een halt toe te roepen.

Terrassen dienen een betere onderlinge uitstraling te krijgen. Om de pleinvorming te bevorderen wordt de Grote Bredeplaats permanent autovrij (venstertijden uitgezonderd).

3. Ernaar te streven het aanbod van winkels te clusteren in de hoofdstructuur, zijnde de Grote Bredeplaats, Kleine Bredeplaats, (Kleine) Voorstraat en de Simon Stijlstraat met daarbij het streven om in randstraten van het kernwinkelgebied de diversiteit in functies te vergroten.

Uitgangspunt is om zoveel mogelijk in te zetten op het clusteren van winkels in de hoofdstructuur zijnde de Grote Bredeplaats, Kleine Bredeplaats, (Kleine) Voorstraat en de Simon Stijlstraat. Dit draagt bij aan een compact en eigentijds centrum met alle voorzieningen zo veel mogelijk bij elkaar (functiemix, gemak voor de consument). Verder is het van belang om de diversiteit van het aanbod aan publieksgerichte voorzieningen juist te versterken, in het kernwinkelgebied - maar vooral aan de randen van het kernwinkelgebied. Voorbeelden zijn de toevoeging van zorgfuncties (fysio, huisarts), maatschappelijke functies, kantoorfuncties en ambachten.

4. Het creëren van een herkenbare openbare ruimte waarin verblijf, economische gezondheid en de kwaliteit van de openbare ruimte centraal staan.

Bezoekers van het centrum (inwoners en toeristen/recreanten) zijn sterker op zoek naar een unieke beleving. Een aankoop doen kan tevens op internet. Als reactie op deze verandering is doel om het centrum te transformeren van een 'place to buy' naar een 'place to be' en 'place to meet'.

Een bezoek aan het toekomstige centrum bestaat niet alleen uit winkelen of horeca bezoek, ook de sociale (of ontmoetings-)functie wordt een steeds belangrijkere motivator. Een plek waar je graag wilt zijn, waar je verrast, geprikkeld en verwend wordt, waar leven is, waar je mensen tegenkomt, waar het veilig is en waar het aangenaam vertoeven is. Met speelmogelijkheden voor kinderen, verkoelend groen, water, gezelligheid op straat, openbare zitgelegenheden, cultuur en meer.

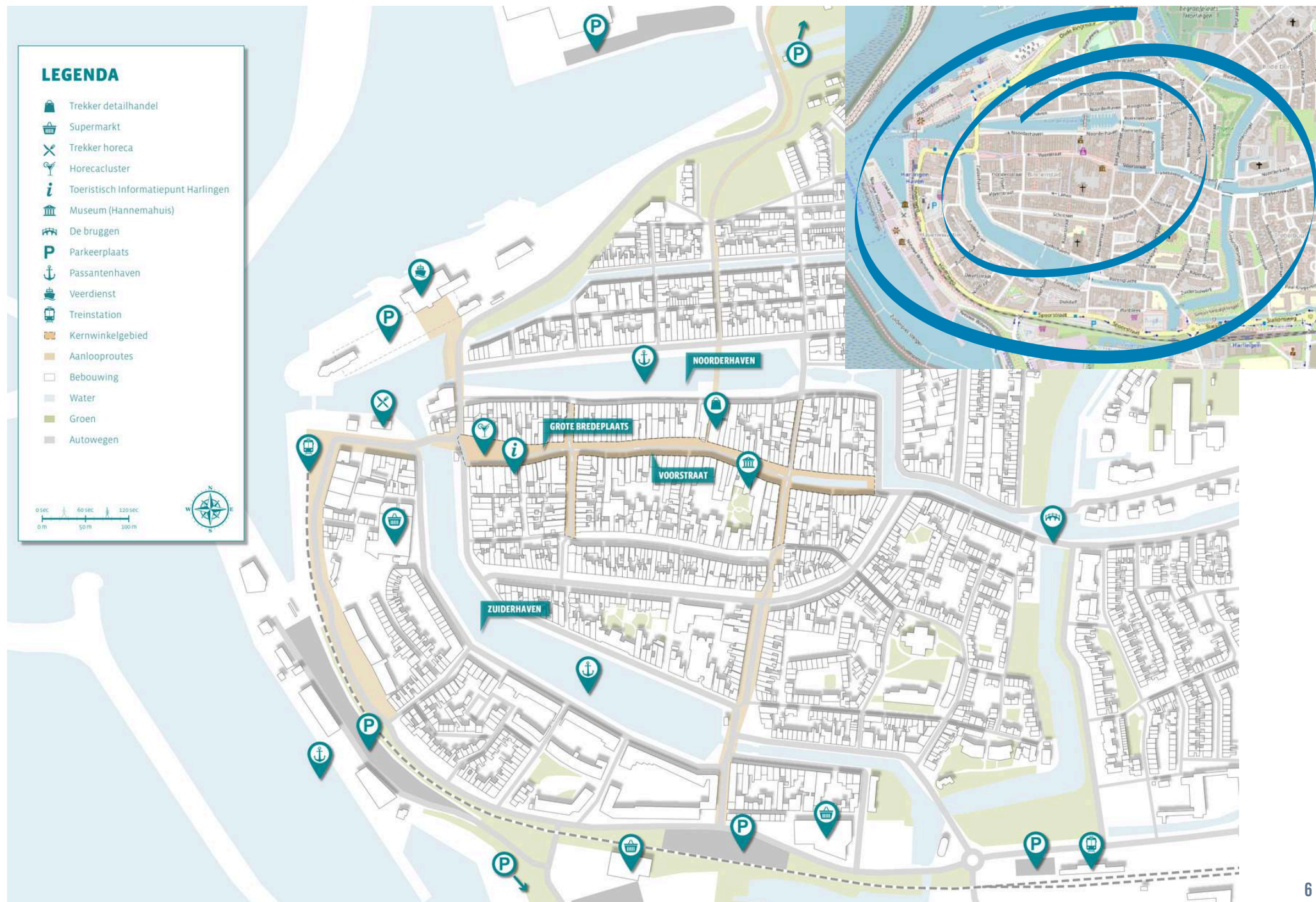
Kortom, de openbare ruimte dient meer te zijn dan een route om van 'A naar B' te komen. Nog teveel plekken zijn zo ingericht in centrum Harlingen. Niet alleen de Voorstraat en de Grote Bredeplaats, maar bijvoorbeeld ook de routes van en naar centrale parkeervoorzieningen en diverse stegen in het centrum. Het uitgangspunt is om de kwaliteit van de openbare ruimte integraal te versterken met gerichte investeringen.

Gebiedsafbakening

De focus in deze visie ligt bij het kernwinkelgebied. De gebieden daarbuiten hebben onherroepelijk een relatie met het kernwinkelgebied - bijvoorbeeld vanuit routes van/naar parkeren en specifieke locaties die er zijn gelegen (zoals monumenten of horeca). Vandaar dat er in algemene zin voor een bredere begrenzing is gekozen. Feitelijk spreken we daarom over een centrumvisie.

Op de volgende pagina is een basiskaart opgenomen, aangevuld met een kaartje over het principe van de gebiedsafbakening.

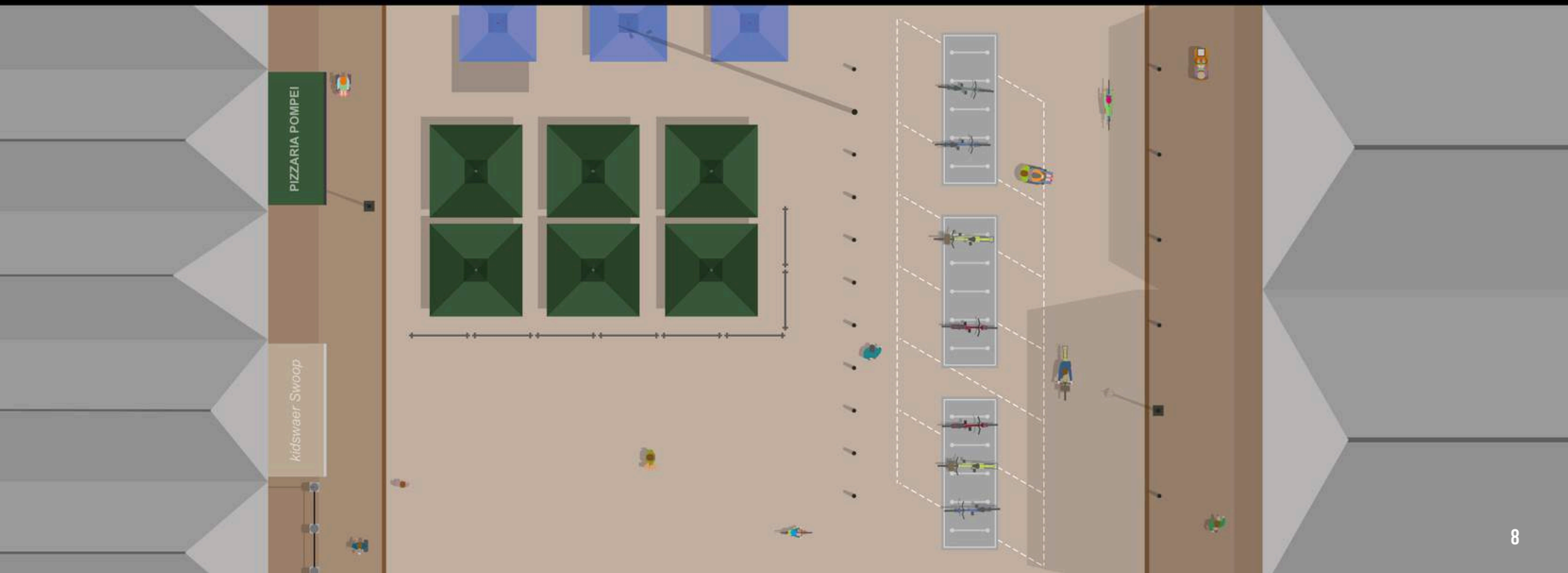
Basiskaart en gebiedsafbakening

Huidige situatie Voorstraat: doorsnede en bovenaanzicht.

Huidige situatie Grote Bredeplaats: doorsnede en bovenaanzicht.

SWOT-ANALYSE

SAMENVATTEND

STERKE PUNTEN

- Historische structuur met monumenten en verhalen.
- Uitvalsbasis voor de Waddeneilanden met zeker in het seizoen een grote toestroom van bezoekers.
- Veel zelfstandig ondernemerschap: gastvrijheid en service onderscheidende waarden.
- Een uitgebreid aanbod aan horeca.
- Opvallende bomenrij (platanen) in Voorstraat.
- Zaterdagmarkt functioneert goed en is belangrijke trekpleister.
- Toegankelijkheid van het centrum (eenvoudig vindbaar).
- Ruime parkeergelegenheid voor kort en lang parkeren, al is er bij een groep ondernemers de perceptie dat er te weinig parkeermogelijkheden zijn.
- Aantrekkelijk parkeertarief (uitgaande van het uurtarief).
- Een centrum met een uitgebreid beschermd stadsgezicht en meer dan 500 rijksmonumenten.
- Het Gemeentemuseum het Hannemahuis als culturele trekpleister.
- De verbinding met het water (zee, havens en grachten).
- Belangrijke groenstructuren aan de rand van het centrum (zoals de Engelse Tuin).

BEDREIGINGEN

- Winkel- en voorzieningenaanbod staat onder druk door (verdere) groei van internet en beperkte bedrijfsopvolging. Oplopende leegstanden en verdere krimp winkelaanbod is reëel.
- Probleem van bedrijfsopvolging speelt ook op de weekmarkt, krimp van aanbod (op termijn).
- Verdere vergrijzing (o.a. terugloop bestedingsniveau, woonbehoefte en ontbreken bedrijfsopvolging).
- Gebrek aan uitstraling en een aantrekkelijk verblijfsklimaat.
- Financieel hiaat bij transformatie/herontwikkeling van panden naar de betaalbare woningen waar behoefte aan is.
- Korte en langere termijn effecten van prijsstijgingen/inflatie en marges die onder druk staan.

ZWAKKE PUNTEN

- Supermarkten liggen aan de rand van het kernwinkelgebied en hebben beperkt een relatie met Voorstraat en omgeving.
- De Grote Bredeplaats functioneert niet als een horeca plein. Er is sprake van verrommeling.
- Rondom het Havenplein en de Waddenpromenade is sprake van een stenige openbare ruimte, waardoor verblijfskwaliteit beperkt is.
- Diverse stegen in het kernwinkelgebied hebben een beperkte kwaliteit.
- Verrommeling door uitstallingen en reclameobjecten (vooral in Voorstraat).
- Parkeergedrag in Voorstraat lijkt geen regels te kennen waardoor 'blik' soms dominant is.
- Forse parkeerdruk in meerdere woonstraten rondom kernwinkelgebied.
- Routing van parkeerlocaties aan rand centrum is een aandachtspunt.
- De verbinding van de parkeergarage Waddenpromenade met het kernwinkelgebied.
- Beperkt speelvoorzieningen in centrum/kernwinkelgebied.
- Onderlinge samenwerking kan beter: Vooral tussen bloedgroepen en binnen horecasector.

KANSEN

- Versterken relatie Waddenpromenade met kernwinkelgebied.
- Koppelen van de Willemshaven met het centrum.
- Aanpak verrommeling Voorstraat en omgeving.
- Versterking functiemix aanbod: toevoegen van nieuwe bezoekmotieven.
- Gerichte versterking van cruciale stegen/verbindingen.
- Gerichte versterking van gevelaanzichten van gebouwen.
- Ontwikkeling en uitdragen van een activiteitenkalender.
- Benadrukken en zichtbaar maken lokale identiteit met verhalen.
- De groei van de toeristisch-recreatieve sector.

EEN VEELZIJDIG, AANTREKKELIJK EN SOCIAAL CENTRUM

TOEKOMSTIG DNA

Harlingen heeft een centrum met een unieke historie, met veel voorzieningen, een bloeiend verenigingsleven, succesvolle ondernemers en betrokken inwoners die samen een hechte gemeenschap vormen. De opgave voor Harlingen ligt niet in het grootser of stadser worden, maar om in een veranderende maatschappij te behouden wat Harlingen uniek maakt, om het te verrijken, te versterken en veerkrachtiger te maken. Werken aan het centrum is polijsten aan de unieke kenmerken van Harlingen voor de komende vijftien of twintig jaar.

Een veerkrachtig centrum is een plek waar mensen om allerlei redenen graag samenkomen. In onze visie is het centrum van Harlingen een plek om met je kinderen aan de hand een boodschap te doen in de Voorstraat, een ijsje te halen en op het terras te zitten op de Grote Bredeplaats. Een plek om als inwoner te voorzien in de behoefte van cultuur en zorg. Waar je regelmatig uit eten gaat met familie, gewoon omdat het kan. En waar men uit kijkt naar de jaarlijkse toeristische intocht tijdens de vakanties en het vaarseizoen. Een plek om op je ouwe dag gezellig een rondje te lopen door de straten en bekenden tegen te komen. En natuurlijk een plek om op zaterdag te genieten van de wekelijkse markt met een rijk versaanbod in de Voorstraat. Maar ook een plek waar ondernemers uit de omgeving hun klanten kunnen ontvangen en waar de toerist die verblijft in Friesland graag vertoeft. Een plek om te verbinden en te ontmoeten.

Harlingen opent zowel het blik naar het water en de eilanden, als naar de stad en het platteland. Dat zorgt voor een plek vol dynamiek. Het centrum is omgeven door water en historie. De prachtige havens, pakhuizen en kadewoningen zijn slechts enkele voorbeelden van een rijk verleden. Het centrum is weerbaar en kwetsbaar tegelijk. Verschillende periodes in de geschiedenis vroegen en vragen om nieuwe handelingsperspectieven. Dat zien we nu terug in het opnieuw uitvinden van de Nieuwe Willemshaven. Voor het kernwinkelgebied staan we nog aan de vooravond van enkele transities. Functioneel maar ook ruimtelijk. De functionele transitie is al even gaande. Winkelfuncties blijven natuurlijk aanwezig, maar niet in de dominantie zoals we dat kennen. Dat moeten we niet zien als een bedreiging maar als een kans.

Ruimtelijk gezien is de druk op het historische kernwinkelgebied te groot geworden. Auto's hebben de laatste tientallen jaren steeds meer ruimte ingenomen ten koste van de voetganger. Doorstroming is lange tijd belangrijker geweest dan verblijf en kwaliteit van de openbare ruimte. Het is de hoogste tijd om verblijf weer centraal te stellen. Dat is goed voor de inwoners en de bezoekers. Goed voor de kwaliteit van leven en goed voor het economisch functioneren.

*Harlingen
Veelzijdig, aantrekkelijk en sociaal.*

UITGANGSPUNTEN

RICHTLIJNEN TOEKOMST

Op basis van de uitgevoerde analyses (zie bijlage rapport) zijn themagericht algemene uitgangspunten geformuleerd. De gemeenteraad heeft hieruit een viertal richtinggevende keuzes uit geformuleerd (zie voorgaand).

De thema's zijn:

- Functioneel
- Ruimtelijke kwaliteit
- Bereikbaarheid en parkeren
- Samenwerking en marketing

Functioneel

Winkelfunctie krimpt in. Onder invloed van de aanhoudende druk op het winkelaanbod (internet en beperkte bedrijfopvolging) is de verwachting dat de winkelfunctie in de **niet-dagelijkse sector** zal inkrimpen. Hierbij is **de mate van snelheid van de krimp** afhankelijk van de investeringen in de kwaliteit van het centrum. Tussen 2018 en 2023 is het winkelaanbod in deze sector reeds met 15% (= circa 1.500 m²) teruggelopen. Een terugloop van nog eens 15% de komende jaren is realistisch.

Vandaar dat de gemeenteraad de richtinggevende keuze heeft vastgelegd om te streven naar het clusteren van winkels op de volgende locaties: **Grote Bredeplaats - Kleine Bredeplaats - (Kleine) Voorstraat en de Simon Stijlstraat.**

Waar de Voorstraat een focus heeft op winkels, is het karakter van de Kleine Voorstraat meer gemengd met bijvoorbeeld ook dienstverlening. Dit betekent concreet dat het winkelaanbod aan de randen begeleid moet worden afgebouwd. Voorzienne locaties zijn de Heiligeweg, Schritsen, Franekereind en de havens.

Tegelijkertijd heeft de gemeenteraad vastgelegd dat leegstand van winkels kan worden opgevangen door **de diversiteit van het aanbod aan publieksgerichte voorzieningen juist te versterken.**

Ook andere functies hebben een publieksaantrekkende werking en zijn kansrijk op plekken waar de winkelfuncties (langzaam) afneemt.

Als gevolg van de keuze van de gemeenteraad om de Grote Bredeplaats in te richten als een centrale verblijfslocatie in het centrum, kan de horeca op en rondom de Grote Bredeplaats worden versterkt. De plek tussen de havens en het kernwinkelgebied is hier uitermate geschikt voor. Een mix van dag- en avondhoreca sluit het beste aan bij de vraag. Om dit doel te bereiken zijn investeringen in de verblijfskwaliteit nodig (zie vervolg).

Versterken woensdag- en zaterdagmarkt door (gedeeltelijke) herpositionering en meer inzetten op activiteiten in combinatie met horeca en winkels. Naar verwachting zal het aantal kramen in de loop der jaren wel teruglopen. Dit als gevolg van o.a. gebrek aan bedrijfsopvolging.

Inzetten op transformatie verdiepingen en randen naar wonen. Daardoor wordt levendigheid gecreëerd buiten de winkelopeningstijden. Hierbij wordt vooral gedacht aan wonen op de verdieping in de Voorstraat en de transformatie van volledige panden buiten de hoofdstructuur (ook begane grond). Op enkele plekken is dat reeds uitgevoerd/zichtbaar. Een verdere transformatie naar wonen op de begane grond in het kernwinkelgebied is niet gewenst.

Ruimtelijke kwaliteit

De Grote Bredeplaats wordt heringericht als één van de centrale (verblijfs)plekken van het centrum. Dit uitgangspunt is voorgaand toegelicht aangezien de gemeenteraad dit als richtinggevende keuze heeft vergrendeld. In het vervolg (bij het onderdeel hoofdambities) worden de kaders uitgebreid toegelicht.

De Voorstraat als bestemming in plaats van route. Ook dit uitgangspunt is als richtinggevende keuze vastgesteld door de gemeenteraad en is voorgaand omschreven. In het vervolg (bij het onderdeel hoofdambities) worden de kaders uitgebreid toegelicht.

Investeer in een herkenbare openbare ruimte waarin verblijf centraal staat. Consumenten zijn sterker op zoek naar een unieke beleving. Een aankoop doen kan tevens op internet. Als reactie op deze verandering is het van belang het centrum te transformeren van een 'place to buy' naar een 'place to be' en 'place to meet'.

Middels investeringen in placemaking het versterken van de eigen identiteit. De doelstelling is om op meerdere plekken de eigen identiteit van het centrum te vergroten door te investeren in placemaking. Dat betekent dat op meerdere plekken gestreefd wordt naar het vertellen van verhalen, die bijvoorbeeld verbonden zijn aan het verleden, en het investeren in de verblijfskwaliteit. Deze lijn is al in gang gezet middels bijvoorbeeld een literaire gedichtenroute.

Aanpak van stegen. De ruimtelijke structuur in Harlingen kenmerkt zich door diverse stegen die de hoofdaders van noord naar zuid met elkaar verbinden (Noorderhaven - Voorstraat - Zuiderhaven). De stegen zijn onderdeel van het beschermd stadsgezicht. Ze kenmerken zich door een nauwe passage met vaak gesloten bouwblokken. De uitstraling is daardoor met regelmaat 'gesloten'. In de circuitvorming kunnen de stegen echter een kans zijn en daarnaast zijn het verrassende plekken om de identiteit uit te dragen. In deze visie worden concrete ideeën gepresenteerd.

Routing en bewegwijzering vanaf parkeerlocaties. Vanaf de meest belangrijke parkeerlocaties voor bezoek aan het centrum aan de rand (zoals Spoorstraat, Willemshaven, Waddenpromenade) is een aantrekkelijke route noodzakelijk. Hier liggen verbeter mogelijkheden. Hetzelfde geldt voor de lang parkeer faciliteiten in het noorden. In de huidige situatie wordt de bezoeker van de eilanden onvoldoende verleid om het centrum te bezoeken. Terwijl de afstand verwaarloosbaar is. De herinrichting van de Waddenpromenade* heeft onder andere als doel om dit aan te pakken.

*Bij het onderdeel ruimtelijke kwaliteit beschouwen wij de aanpak van de Waddenpromenade reeds als een uitgangspunt. Positief voor de verbinding centrum - havens.

Logische verbindingen. Harlingen heeft een zeer compact centrum, maar desondanks zijn niet alle verbindingen logisch en ruimtelijk op orde. Uitgangspunt is om verbindingen te creëren tussen deelgebieden in het centrum en met het omliggende gebied. Met als doel om bezoekers te verleiden een groter gebied te bezoeken en ook de bereikbaarheid van het centrum te verbeteren. Voorbeelden zijn de verbinding Waddenpromenade - kernwinkelgebied, en Willemshaven - binnenstad.

Inspiratiebeeld

Welkomgevoel kernwinkelgebied verbeteren. De Voorstraat ademt in alles als de hoofdstraat van het centrum. Door het commerciële aanbod, maar ook door de kenmerkende bomenrij. Vanuit de havens zijn de entrees echter niet allemaal even opvallend. De Grote Bredeplaats heeft door alle obstakels geen optimale zichtlijnen naar de Voorstraat. Aan het Noordijs en op de kruising Voorstraat - Simon Stijlstraat/Sint Jacobstraat zijn entrees logischer. Maar ook in de noord-zuidrelatie zijn verbeter mogelijkheden aanwezig.

Verbeteren van de geveluitstraling en reclamesigning. Door collectieve afspraken en investeringen van gemeente, vastgoedeigenaren en ondernemers. Uitstallingen, gevelreclames, luifels en terrassen doen de kwaliteit van het straatbeeld vertroebelen. Actualisatie van beleid is nodig.

Aandacht voor erfgoed/gevels. In een gebied van beschermd stadsgezicht met vele monumenten is aandacht voor het doorgeven van erfgoed aan volgende generaties van groot belang. Daar zijn verschillende instrumenten voor denkbaar. Een verleidende aanpak richting eigenaren voor goed onderhoud, maar ook handhavend optreden in gevallen waar de kwaliteit onder druk staat.

Investeer in duurzaamheid als uitgangspunt. Het gaat hierbij om energie, klimaatbestendigheid en circulariteit. Het tegengaan van hittestress in het centrum is een belangrijke opgave, vanwege het huidige stenige karakter. Het kan door het toepassen van groen- en waterelementen ter vervanging van bestrating; en verder door groene gevels (waar dat kan), solide bomen (schaduw) en groene daken (waar dat kan). Bij de herinrichting van de openbare ruimte zijn de belangen van mindervaliden / rollator- en rolstoelgebruikers uitgangspunt.

Bereikbaarheid en parkeren

Afbouwen van (doorgaand) verkeer Voorstraat.

De gemeenteraad heeft ingestemd met de ambitie om het (auto)verkeer terug te dringen zodat impulsen ontstaan voor leefbaarheid en ruimtelijke kwaliteit. Dit is reeds toegelicht.

Maatregelen voor afwikkelen verkeer. Als gevolg van het afbouwen van het (auto)verkeer in de Voorstraat zijn maatregelen nodig zijn om (auto)verkeer te kunnen afwikkelen. Met name het verkeer wat vanuit het zuiden (Westerzeedijk-Spoorstraat) moet het centrum makkelijk kunnen verlaten. In combinatie met een strategie om minder auto's in het centrum te ontvangen (zoals parkeren aan de rand).

Permanente autovrije Grote Bredeplaats. Goed om te herhalen: door de keuze van de gemeenteraad om de Grote Bredeplaats te transformeren tot een plein zijn (auto)verkeer en (auto)parkeren in de toekomst niet meer toegestaan.

Verlichting bewonersparkeren. Om de parkeerdruk in woonstraten aan de rand van het kernwinkelgebied - zoals Lanen en Schritsen - te beperken is het voorstel om het vergunningstelsel aan te pakken en regels te introduceren voor huishoudens met meerdere auto's. De eerste en tweede auto kunnen geparkeerd worden in het centrum, extra auto's krijgen een specifieke bestemming aan de rand, zoals de locatie van de huidige Aldi supermarkt aan de Westerzeedijk.

Stimuleren gebruik parkeervoorzieningen. Met het autoluwer maken van de Voorstraat is (ook in de minimale variant) een logisch vervolg dat de primaire grotere parkeervoorzieningen voor centrumbezoekers gestimuleerd moeten worden.

Bij het vorige onderdeel (ruimtelijke kwaliteit) zijn deze reeds benoemd. Met name voor de garage Waddenpromenade vraagt dat om investeringen in de garage zelf. De oriëntatie is nu van het centrum af in plaats van naar het centrum toe.

De afstanden zijn geen probleem. Vanaf alle grotere parkeerlocaties staat de bezoeker binnen enkele minuten in de Voorstraat.

Impuls fietsvoorzieningen. Met name de (deel)fiets en het fietsgebruik kan voor de benadering van het centrum in de toekomst van nog grotere betekenis worden.

Het is en blijft van belang dat de fietser gemakkelijk en dichtbij de centrumbestemming kan komen. Dat vergt een logische ontsluiting, goed ingerichte routes en stallingslocaties. Stallen van fietsen zorgt nu in het centrum op enkele plekken voor een rommelig straatbeeld (zoals de Grote Bredeplaats).

Venstertijden. In 2022 zijn venstertijden op de Voorstraat en Grote Bredeplaats ingevoerd, zodat ladende en/of lossende vrachtwagens in de middag niet meer voor hinder zorgen op de drukke momenten in het kernwinkelgebied. Met het invoeren van deze venstertijden mogen leveranciers alleen nog laden en lossen met een vrachtwagen van (ma t/m za) 's morgens tussen 07:00 – 12:00 uur.

Samenwerking en marketing

Doelgroepmarketing. Los van de ontwikkelrichtingen is het van belang om in het centrum de **samenwerkingsbereidheid en het organiserend vermogen verder te versterken.** Dat is nog niet zo eenvoudig. Samenwerken is een werkwoord. Dat ontstaat dus niet vanzelf. Het is nodig dat organisaties die betrokken zijn de krachten bundelen. Met name de samenwerking binnen de horecasector kan een impuls gebruiken.

Verbonden aan de samenwerking is een jaarrond programma met een financiering. De beëindiging van de reclamebelasting in het centrum werkte niet bevorderend voor deze ambitie. Sinds 1 januari 2024 is een vervangend gemeente breed **ondernemersfonds** gestart, waardoor er weer private middelen beschikbaar zijn om te investeren in concrete projecten in het centrum.

Uitgangspunten kaart

De hiervoor beschreven uitgangspunten zijn aangeduid op de volgende kaart.

HOOFDAMBITIES

ACHT CENTRALE THEMA'S

Overkoepelend zijn een achttal hoofdambities geformuleerd op basis van analyses en de voorgaande uitgangspunten. De overkoepelende hoofdambities vormen een selectie en zijn gefilterd via een stakeholdersanalyse. Deze onderdelen worden verderop per onderdeel/hoofdstuk in de visie uitgewerkt.

**1. BALANS IN PUBLIEKE
VOORZIENINGEN**

**2. TRANSFORMEER
MET MATE**

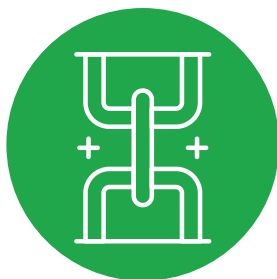
**3. VAN DOORSTROMING
NAAR BESTEMMING**

**4. DE VOORSTRAAT:
AANTREKKELIJKE RUGGENGRAAT**

**5. DE GROTE BREDEPLAATS:
EEN PLEIN MET KWALITEIT**

**6. VERSTERKEN
STADSIDENTITEIT**

**7. HARLINGEN CENTRUM ALS
(GROENE) PUBLIEKSTREKKER**

**8. NAAR VOLWAARDIG
CENTRUMMANAGEMENT**

1. BALANS IN PUBLIEKE VOORZIENINGEN

De uitgebreide analyses, trends en ontwikkelingen die ten grondslag liggen aan deze visie kunnen geïnterpreteerd worden als een bedreiging voor het voorzieningenniveau van Harlingen, maar ze bieden juist ook kansen om de lokale en regionale positie van Harlingen en het centrum te versterken en aantrekkelijker te maken.

Natuurlijk blijven we winkelen

Geheel autonoom is het winkelaanbod de laatste 5 jaar met 15% afgenomen. De modische sector heeft het bijvoorbeeld moeilijk. Supermarkten zijn verplaatst naar locaties aan de rand van het centrum. Veranderd consumentengedrag is daarvan de oorzaak. Dat vertaald zich niet direct in een forse leegstand. Transformatie van winkelvastgoed naar andere functies is aan de orde van de dag.

De verwachting is dat het bezoek aan het centrum om aankopen te doen verder afneemt door de verschuiving naar online winkelen. De veranderende behoefte van de consument aan betere service, persoonlijke aandacht bij aankopen, meer beleving en ontmoeting wordt echter niet door internet vervangen, maar neemt juist toe. Met name bij centra van het niveau Harlingen, waar de pleinen en straten in het centrum samen de woonkamer vormen van de gemeente, biedt deze behoefte aan ontmoeten en beleving kansen. Door de focus te verleggen van een één of enkele uren shoppen met een assortiment aan (landelijke) ketens naar de functie van huiskamer voor het eigen verzorgingsgebied wordt de eigen gemeenschap versterkt. Het centrum als ontmoetingsplek die als eigen wordt ervaren en waar men graag komt.

Naar een multifunctioneel centrum

Een divers centrum is aantrekkelijker dan een monofunctioneel centrum. Naast winkels kunnen ook werkplekken, cultuur, wonen en sport een bezoekreden vormen en zo bijdragen aan de levendigheid van het centrumgebied. De combinatie van verschillende bezoekredenen zorgt voor meer en meer verschillende bezoekers. Door zoveel mogelijk verschillende functies naar het centrum te halen wordt het centrum levendig en gezellig, ook buiten sluitingstijden. In Harlingen kan worden toegewerkt naar een levendige functiemix voor diverse doelgroepen: jong en oud, alleenstaanden, koppels en gezinnen, Harlingers en bezoekers uit de regio, toeristen en ondernemers, op basis van vier sfeergebieden:

- De winkelstraat (de Voorstraat).
- De omgeving van de Grote Bredeplaats met horeca als focus.

- De aanloopstraten zijnde de Kleine Bredeplaats, Kleine Voorstraat, Simon Stijlstraat, Sint Jacobstraat en Vismarkt met een mix aan functies;
- De havens en het Havenplein gericht op leisure, cultuur en dienstverlening.

Deze vier gebieden faciliteren verschillende vormen van verbinding en ontmoeting en kennen een eigen dynamiek.

Nieuw programma:

- Maak plaats voor meer zorg, leisure, sport en werken in het centrum.
- Er is ruimte voor meer horeca in het centrum.
- Omarm wonen in het centrum op de juiste locaties.
- Tijdelijkheid: maak tijdelijk gebruik mogelijk bij leegstand.
- Signaleer leegstand op tijd en omarm ook andere initiatieven dan winkels. Alle functies die een bezoekreden hebben, zijn voor het centrum interessant.

Het gewenste profiel per locatie.

Voorstraat

In de Voorstraat - de winkelstraat van van Harlingen - wordt geflaneerd; de vele mooie etalages worden afgewisseld met prachtige delicatessenwinkels en mooie geveltuinjes waar soms achter wordt gewoond. Je kunt er leuke, soms bijzondere, cadeautjes halen; een mooie broek scoren of naar de hippe doe-het-zelfwinkel voor een bijzonder behang of mooie plantenpot. De bloemist, de kapper, een slager en visboer maar ook Hema of Kruidvat zijn er gevestigd.

Omgeving Grote Bredeplaats

De Grote Bredeplaats transformeert naar een echte huiskamer voor Harlingen. Horeca en terrassen geven kleur aan dit plein, waar doorgaand verkeer en parkeren niet meer zijn toegestaan. Bij voorkeur is de horeca gericht op een dag- en avondfunctie. Een enkele winkel en woning zorgen voor afwisseling.

Aanloopstraten

De aanloopstraten zijn broedkamers van ondernemerschap. Je treft er een mix aan voorzieningen aan. Er is ruimte voor experimenteren, tijdelijkheid en 'cross overs'. Er wordt duidelijk meer gewoond dan in de Voorstraat en dat gaat gemoedelijk samen met ondernemerschap. In de ene straat wat meer, in de andere wat minder.

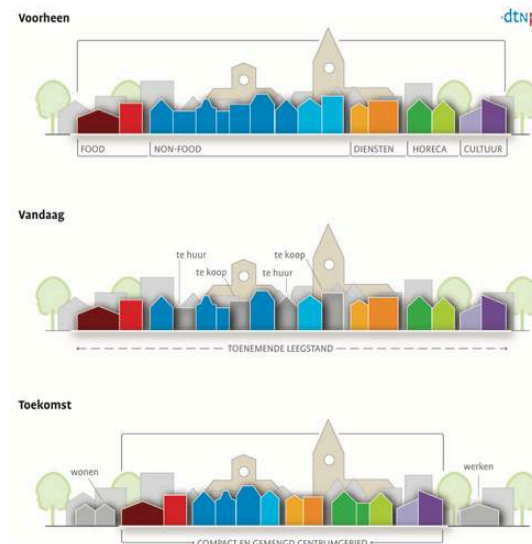
Havens en Havenplein

De Havens en het Havenplein hebben hun gezicht naar het water. Functies zijn gericht op horeca/verblijf, kunst/cultuur en op dienstverlening, versterkt doordat het op deze locaties nog mogelijk is om de auto voor de deur te parkeren voor een kop koffie, een afspraak bij de makelaar of een bezoek bij de tandarts/huisarts.

Clusteren van aanbod

Er moet rekening worden gehouden met een vermindering van het benodigde niet-dagelijkse winkelopervlak in de komende 5 jaar met circa 1.000 tot 2.000 m2. Deze bandbreedte is gebaseerd op huidige analyses. Het is van belang om het transformatiedoel jaarlijks te herijken op basis van ontwikkelingen in de sector (landelijk en lokaal). Het resterende (realistisch haalbare) programma biedt een richtlijn voor de toekomstige omvang van het winkelaanbod in het centrum. Ook Harlingen staat dus voor de opgave om het kernwinkelgebied te verkleinen. Zo kan structurele leegstand worden voorkomen.

Voorgaand zijn de belangrijkste economische clusters gedeut. Dit betekent dat het winkelaanbod aan de randen begeleid moet worden afgebouwd. Voorzienne locaties zijn o.a. de Heiligeweg, Lanen, Schritsen en Franekereind. In het volgende hoofdstuk staat de strategie uitgelijnd.

Verbeelding trends aanbod centrumgebieden. Bron: DtNP

Aandacht voor boodschappen functie

Vanwege hun specifieke karakter, toenemende services en toenemende eisen van de consument hebben supermarkten tegenwoordig een aanzienlijke fysieke ruimte nodig. De trend tot schaalvergroting zet alleen maar verder door. Ook in Harlingen zien we deze trend, met verwijzing naar de nieuwbouw van Aldi en de ontwikkeling met supermarkten op Kimsverda. Supermarkten in het kernwinkelgebied vinden we daardoor niet meer in Harlingen. Jumbo en Albert Heijn zijn weliswaar aan de rand gevestigd, maar worden voornamelijk zelfstandig bezocht. Speciaalzaken zoals de bakker, slager en traiteur vestigen zich bij voorkeur in de buurt van de supermarkt vanwege de grote aantallen bezoekers die de supermarkt trekt. Het aanbod aan versspeciaalzaken verschaalt daardoor eveneens. Het doen van boodschappen is voor de inwoners van Harlingen één van de belangrijkste bezoekmotieven om het centrum te bezoeken. Een kwart tot de helft van de inwoners die komen om boodschappen te doen, combineert dat met een aankoop elders of een bezoek aan de horeca.

Het is daarom van het grootste belang dat de boodschappenfunctie van het kernwinkelgebied niet verder onder druk komt te staan. Dit aanbod wordt minder beïnvloed door de groei van internet-winkelen. Het versterken van de boodschappenfunctie biedt hierdoor mogelijkheden om meer bezoekers naar het centrum te trekken en bovendien vaker terug te laten keren.

Door scherpe keuzes te maken kan het aanbod zelfs versterkt worden:

- Nieuwe functies zorgen voor nieuwe bezoekmotieven en verhogen de kans op combinatiebezoeken.
- Investerings in de verblijfskwaliteit creëren een motief het centrum te bezoeken.
- De wekelijkse markt op woensdag en zaterdag versterken zodat ontbrekend versaanbod toch wordt aangeboden.
- Een gericht regime gericht op kort parkeren.

Wonen

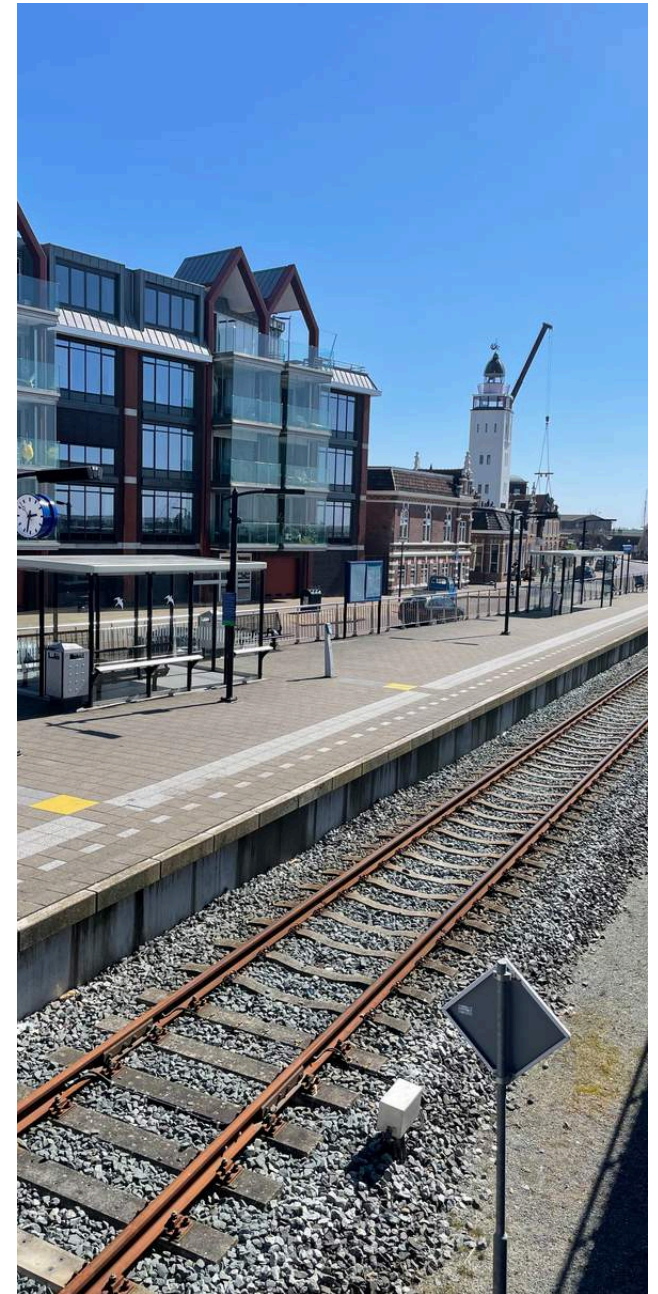
De vergrijzing en individualisering betekenen een veranderende vraag voor het woning- en voorzieningenaanbod. Dit biedt kansen om het centrum verder te diversificeren en zo verschillende doelgroepen aan elkaar te verbinden. Zo zal er in de toekomst meer behoefte zijn aan kleinere, betaalbare woningen en aan (zorg) voorzieningen die nabij gelegen en gemakkelijk toegankelijk zijn. Er ligt een opgave om de vraag en het aanbod op de woningmarkt in balans te brengen. Inbreiding en herontwikkeling in het centrum kunnen hieraan invulling geven. Een centrum met een woningmarkt in balans, waar verschillende doelgroepen wonen en gebruik maken van uiteenlopende voorzieningen. In het volgende hoofdstuk gaan we verder in op het woningaanbod.

Ruimtelijk-economische structuur

Het centrum van Harlingen heeft een heldere ruimtelijke structuur. De Voorstraat is als historisch lint en belangrijkste winkelstraat de ruggengraat van het centrum. De positie van voor- en achterkanten is echter divers. De entrees van winkels liggen zowel aan de Voorstraat, maar bijvoorbeeld in het geval van de Hema ook aan de Noorderhaven. Dit vraagt om goede verbindingen en routes tussen de winkelstraat en achterliggende gebieden. De stegen zijn daarvoor in Harlingen kenmerkend.

Bouw voort op wat er is en versterk de ruimtelijke structuur:

- De Voorstraat is de ruggengraat van het centrum, opgespannen tussen de Grote Bredeplaats en de Kleine Voorstraat, de twee centrale entrees van de Voorstraat.
- Er is extra aandacht nodig voor de entrees van de ruggengraat en met name de hoekpanden.
- Versterk de historische structuur door van de stegen aangename verbindingen te maken.
- Gebruik en versterk de verborgen parels die meer zijn gelegen in de woongebieden in het centrum. Deze ruimtes hebben in potentie veel verblijfskwaliteit als openbare tuin, terras, woon(zorg)hof.
- Ontwerp met respect voor de historie en maak mooie voor- en zijkanten bij inbreiding of herontwikkeling.
- Voeg hierbij nieuwe (woon)typologieën toe (voor o.a. starters en senioren of ouderen)
- Zet monumenten op het podium en zorg voor een passende uitstraling.
- Behoud en versterk de historische schaal en maat met bouwhoogtes gerelateerd aan de bestaande bebouwing; setbacks, schuine daken (kappen).

2. TRANSFORMEER MET MATE

Tweesporenstrategie

Het begeleiden van een krimp vraagt om een tweesporenstrategie. Enerzijds is het voorgenomen beleidsuitgangspunt om in de gebieden/straten buiten de belangrijkste economische clusters de terugloop van de winkelfunctie te faciliteren door ruimte te bieden voor verkleuring naar andere commerciële functies en wonen. Tegelijkertijd wordt ingezet op het verplaatsen van publieksgerichte voorzieningen (winkels en niet-winkels) die buiten het centrum zijn gelegen naar het centrum. Gedacht kan worden aan zorgfuncties, culturele en sociaal-maatschappelijke functies, dienstverlening en werkplekken.

Waakzaam in buitenstad

Het begeleiden van krimp en versterken van het kernwinkelgebied kan niet zonder strategie gericht op winkelclusters en winkels buiten het centrum. Vanzelfsprekend dient er uiterst voorzichtig te worden omgegaan met ontwikkelingen die het kernwinkelgebied schaden. Het toevoegen van nieuwe winkels en het verbreden van bestemmingen is in uiterste gevallen slechts mogelijk wanneer de belangen van het centrum niet worden geschaad. Bijvoorbeeld omdat concepten in het historische centrum - met de kleinschaligheid aan panden - niet passen.

Krimp en dynamiek gaan hand in hand. Het kernwinkelgebied wordt in omvang compacter en door publieksfuncties toe te voegen, neemt de kans op extra bezoekers toe. Hierbij is een brede mix aan publieke functies van belang, met een gezonde oppervlakte van de winkelsector als basis.

Een goede inpassing van publiekstrekkingen is cruciaal voor de toekomstbestendigheid van het centrum. Dat zijn niet alleen ketenbedrijven zoals de Hema, maar ook krachtige speciaalzaken.

Voldoende kansen

Zeker aan de randen van het kernwinkelgebied hebben enkele locaties geen publieke centrumfunctie meer. Deze straten/deelgebieden zijn echter nog steeds van waarde (zowel economisch als maatschappelijk) voor het centrum. Het toevoegen van prettige woon(/werk)locaties is van groot belang voor de levendigheid en de toekomstige relevantie van het centrum. Het centrum is, vanwege het hoge voorzieningenniveau dicht bij huis, voor steeds meer huishoudentypen aantrekkelijk als woonwijk. Vanuit de totale centrumstructuur is herontwikkeling naar woningbouw (evt. met ruimte voor kantoor aan huis) gewenst.

Het is zaak transformaties niet alleen te faciliteren om de beleggingsmarkt te bedienen, maar ook om koop(starters) een aantrekkelijk en uniek woonprogramma te bieden. De mix is belangrijk.

Kernwinkelgebied

Wonen is belangrijk voor het centrum maar dat betekent niet dat er geen restricties zijn. Om de dynamiek aan publieksfuncties (in de breedste zin van het woord) te stimuleren, is het niet toegestaan om de begane grond in het gedefinieerde kernwinkelgebied te transformeren naar wonen. Buiten het kernwinkelgebied is de grondhouding anders en dient ieder initiatief afzonderlijke te worden beoordeeld op toegevoegde waarde en kwaliteit.

Binnen het kernwinkelgebied is er een uitzondering voor wonen op verdiepingen en 'wonen achter winkels'. Transformatie van (lege) verdiepingen en van achter terreinen naar (gestapeld) wonen draagt bij aan de doelstellingen van verdichting en levendigheid in het kernwinkelgebied.

Tegen de achtergrond van de wens van winkels om afscheid te nemen van verdiepingen en langgerekte winkels is dit een uitkomst. Kwaliteit is vanzelfsprekend leidend.

3. VAN DOORSTROMING NAAR BESTEMMING

Er is duidelijk sprake van een transitie van de leidende principes in centrum gebieden. Voorliggende visie gaat de basis zijn van een nieuwe benadering van het centrum van Harlingen. Een benadering waarbij het centrum als een bestemming wordt gezien voor verblijf in plaats van een doorgaande route zonder bestemming in het centrum.

In de analysefase is breed geconstateerd dat de druk op de openbare ruimte in Harlingen te groot is geworden. De beleving van de het prachtige monumentale centrum is op meerdere locaties ondergeschikt geraakt aan een goede doorstroming en voldoende parkeren direct bij de voorzieningen. Tegelijkertijd is het vanuit het oogpunt van verduurzaming en verblijfskwaliteit noodzakelijk om anders te gaan kijken naar centrum.

Om met de deur in huis te vallen: het behoud van een optimale bereikbaarheid van alle straten in het centrum en behoud van alle parkeerplaatsen op A locaties, in combinatie met de wensen om meer aandacht te besteden aan vergroenen en verblijfskwaliteit van het openbaar gebied is in de toekomst niet vol te houden.

Door het verminderen van de ruimte voor autoverkeer en parkeren, komt er meer ruimte vrij voor groen, pleinen, terrassen en voetgangerszones. Dit kan de leefbaarheid en de esthetische waarde van het centrum aanzienlijk verbeteren.

De implicaties

Deze aanpak gaat niet zonder slag of stoot. Daar zijn concrete maatregelen voor nodig. Vooropgesteld hebben deze maatregelen niet tot doel om de automobilist te pesten. Nee, daarentegen dienen de maatregelen bij te dragen aan een aantrekkelijker en leefbaarder centrum. Dat is ook goed voor de economische functie.

Autoluwe centra zijn aantrekkelijker voor bezoekers, wat kan leiden tot een toename van passanten en de omzet voor lokale bedrijven. Door investeringen in het verblijfsklimaat blijven bezoekers langer en daarnaast geven de maatregelen een impuls aan het bezoek te voet of per fiets.

Een focus op bestemming vraagt om nadere regels voor gemotoriseerd verkeer. In de volgende hoofdstukken worden de maatregelen voor twee specifieke gebieden geïntroduceerd, namelijk de Voorstraat en de Grote Bredeplaats. Met verkeersmaatregelen moet het aandeel van het doorgaande verkeer afnemen.

Ingrijpen in het kernwinkelgebied vraagt ook om vigerende maatregelen elders. Enerzijds betekent dat het aantrekkelijker maken van parkeervoorzieningen aan de rand met aantrekkelijke routes naar de kern, anderzijds maatregelen om sluipverkeer te voorkomen. Met het besluit om de Grote Bredeplaats autovrij te maken is bijvoorbeeld aandacht nodig voor het terugdringen van sluipverkeer via de Hondenstraat/Vijver.

Tot slot is het ook noodzakelijk het vergunning parkeren in te perken. Meer daarover in de volgende hoofdstukken en in het uitvoeringsprogramma.

Het introduceren van regels voor gemotoriseerd verkeer om de verblijfskwaliteit te versterken, is niet helemaal nieuw.

Twee jaar terug zijn door de gemeente al specifieke maatregelen geïntroduceerd. Eén van de belangrijkste maatregelen is het invoeren van venstertijden voor laden en/of lossen op de Voorstraat en Grote Bredeplaats. Met het invoeren van venstertijden mogen leveranciers alleen nog laden en lossen met een vrachtwagen van (ma t/m za) 's morgens tussen 07:00 – 12:00 uur.

Buiten het invoeren van venstertijden is ook de Grote Bredeplaats autoluw gemaakt in het zomerseizoen.

4. DE VOORSTRAAT: AANTREKKELIJKE RUGGENGRAAT

Door de toegankelijkheid van de auto anders te benaderen op de Voorstraat ontstaat ruimte om aangename verblijfsruimten te maken waarin de voetganger en fietser centraal staan. Wat moet leiden tot het behoud en versterken van het economisch functioneren. Dat gaat echter niet vanzelf. Enkel een verkeersmaatregel nemen is onvoldoende. Tegelijkertijd zijn investeringen nodig in aantrekkelijkheid en programma. In dit hoofdstuk wordt de visie op de Voorstraat gepresenteerd, met daarbij kaders voor het ontwerpproces.

De koers

Na uitgebreide participatie en consultatie luidt het voorstel om de Voorstraat met de introductie van een dubbel regime autoluw te maken. Dat betekent dat al het gemotoriseerd verkeer, zoals auto's, vrachtwagens en brommers, niet de Voorstraat in mag. Echter, dit regime is enkel van toepassing tijdens alle middagen, en het begin van alle avonden tussen 12:00 en 22:00 uur tijdens de maanden juni t/m september. Tijdens de ochtenden én buiten de zomermaanden blijft het gemotoriseerd verkeer welkom in de Voorstraat, maar worden er wel maatregelen genomen om de overlast in te perken.

Waarom een dubbel regime?

Regelmatige bezoekers van het centrum van Harlingen bevestigen waarschijnlijk snel dat de reuring in de zomer niet te vergelijken is met de winter. In de zomer bruist het centrum door de omvang van de recreatieve vaart en de vele eiland bezoekers die het centrum van Harlingen al dan niet tijdelijk aandoen. Ondernemers zijn daarop ingesteld. Openingstijden zijn bijvoorbeeld tijdens het seizoen anders dan buiten het seizoen. Buiten het seizoen zijn de ondernemers voornamelijk aangewezen op de Harlingers en enkele dorpen in de regio.

Het duale karakter is een bekend fenomeen voor alle plaatsen met een sterk toeristisch recreatief profiel. Vandaar dat een maatwerk regime het beste tegemoet komt aan de wensen van zoveel mogelijk stakeholders.

De maanden juni t/m september zijn gevalideerd met parkeerdata, data over website bezoek en toeristisch/recreatieve data. Het gekozen tijdstip van 22:00 uur geeft enerzijds de mogelijkheid om in de avond een bezoekersvriendelijke sfeer neer te zetten en komt anderzijds bewoners tegemoet om na 22:00 uur wel te parkeren in de Voorstraat.

In de ochtend blijft de Voorstraat toegankelijk voor al het verkeer. Vanwege de venstertijden in verband met bevoorrading (tot 12:00 uur) was dat toch al het geval. Een openstelling tijdens de ochtenden is een wens van ondernemers. Met als reden dat (met name) de eigen inwoners de mogelijkheid nog hebben om tijdens de ochtenden bij de voorzieningen te parkeren. Bijvoorbeeld voor een bezoek aan de bakker, het ophalen van een boek bij de bibliotheek of een bezoek aan de opticien. Een tweede argument om het verkeer in de ochtend nog toe te laten betreft het verschil in bezoekersintensiteit tussen de ochtend en de middag/avond. Het toeristische bezoek is met name tijdens de middagen en avonden een factor.

Minder parkeren

Natuurlijk moet er ook aandacht zijn voor de verblijfskwaliteit buiten het toeristische seizoen en tijdens de ochtenden. Vandaar dat de parkeercapaciteit op straat wordt gehalveerd. Aan de zuidzijde (de schaduwkant) blijven parkeervakken gehandhaafd, aan de noordzijde (de zonkant) verdwijnen de parkeerplekken. Indien er vanuit het ontwerpproces zwaarwegende argumenten blijken om tot een andere invulling van de halvering van de parkeercapaciteit te komen, dan kan van dit standpunt alsnog worden afgeweken.

Tegelijkertijd is de oproep om het kort parkeren verder te stimuleren. Concreet vertaalt zich dat in het aantrekkelijk houden van het parkeertarief tijdens het eerste uur parkeren, maar het significant duurder maken van het parkeren tijdens opvolgende uren. Dat systeem is er nu ook, echter de verschillen zijn te beperkt. Ook het maximum dagtarief dient te worden verhoogd. Langparkeerders worden zo verleid de auto elders te parkeren waardoor de bestaande parkeercapaciteit met name beschikbaar is voor de 'korte boodschap'. Goed voor het economisch functioneren. Tot slot is de aanbeveling om de uitgifte van vergunningen in de Voorstraat te beperken. Bijvoorbeeld de 'dienstenvergunning'.

Vervangende parkeerplaatsen zijn er in de nabije en directe omgeving voldoende zo laten jaarlijkse parkeerdruk metingen zien.

Permanente en flexibele ruimte

Met de voorgestelde maatregelen wordt de Voorstraat niet alleen veiliger en leefbaarder. Er ontstaan ook volop kansen om te investeren in de aantrekkelijkheid. Permanent en tijdelijk. De vrijgekomen parkeerplaatsen leveren extra vrije ruimte op voor een nieuwe functie. Definitieve keuzes behoren toe aan het ontwerpproces. Voorstelbaar zijn groenvakken, ruimte voor fietsparkeren en verblijfsmogelijkheden (commercieel terras én openbaar niet-commercieel verblijf). Tijdens de middagen/avonden in het toeristisch seizoen zijn er bovendien volop andere mogelijkheden.

Handhaving en ontheffingen

Na het ontwerp volgt het verkeersbesluit, waarin allerlei zaken praktisch worden geregeld. Ter handhaving van de toegankelijkheid is onderzoek nodig naar het gewenste systeem. Bijvoorbeeld ANPR camera's die automatisch voertuigen registeren die niet welkom zijn of een systeem van beweegbare palen/pollers.

Vanzelfsprekend is ook een stelsel aan ontheffingen nodig voor voertuigen die op locatie moeten zijn (zoals nood- en hulpdiensten). Tot slot, in alle gevallen moeten foutparkeerders worden aangepakt.

Maar er is meer nodig

In de welstandsnota van de gemeente Harlingen (2015 en update 2021) liggen de eisen vast t.a.v. bijvoorbeeld reclame en uitstallingen. In de praktijk worden regels niet in alle gevallen gehandhaafd en zijn excessen ontstaan. Het is de hoogste tijd om de teugels aan te trekken en het prachtige straatbeeld in ere te herstellen. Door beleid te handhaven en ondernemers/vastgoedeigenaren te wijzen op de gedeelde verantwoordelijkheid om een centrum aantrekkelijk te houden.

Maatregelen voor afwikkelen verkeer

Als gevolg van de afsluiting voor het gemotoriseerd verkeer in de zomermaanden zijn maatregelen nodig om het verkeer in het centrum goed af te wikkelen. De Voorstraat is nu nog een veel gebruikte route voor het zoeken naar een parkeerplek. Verkeer verlaat het centrum vervolgens via de Vismarkt of Kleine Bredeplaats. Dat is niet meer mogelijk tijdens het seizoen. Verkeer moet tijdig worden geattendeerd (bij de invalswegen) op de gewijzigde verkeerssituatie zodat zij tijdig kunnen anticiperen. Voor het overige verkeer zijn - afhankelijk van de herkomst (zuid of noord) - verschillende maatregelen denkbaar. Bijvoorbeeld door de toegang al te beperken bij de aanloopstraten Lanen/Simon Stijlstraat en Sint Jacobstraat. Dat voorkomt aanpassingen van rijrichtingen in de structuur. Een andere optie is de toegang enkel te beperken in de Voorstraat.

Een nadere verkeersstudie met verkeersmodel moet inzicht geven in de gewenste maatregel(en).

Relatie mobiliteit en bestedingen

Het Platform Binnenstadmanagement heeft samen met onderzoeksbureau BRO en Movares, in samenwerking met 18 Nederlandse centrumgebieden, een grootschalig onderzoek gedaan naar de relatie tussen mobiliteit en bestedingen. Hieruit blijkt dat fietsers en voetgangers belangrijker zijn voor de bestedingen in binnensteden dan gedacht.

Bezoekers die op de fiets of te voet het centrumgebied bezoeken, komen vaker dan bezoekers die met de auto komen. Over een langere periode betekent dit dat fietsers en voetgangers veel meer geld besteden in centra dan vaak wordt gedacht. Kortom, ze zijn een niet te onderschatten doelgroep voor de economische vitaliteit van centra.

Voetgangers bezoeken ruim 7 keer per maand een centrumgebied. Dit is van alle soorten vervoersmiddelen het vaakst. Gevolgd door fietsers en treinreizigers (circa 25 procent minder vaak dan voetgangers) en bezoekers met de auto en bus (circa 45 procent minder vaak dan voetgangers). Natuurlijk is er een relatie tussen de bezoekfrequentie en de aard en verzorgingsfunctie van een centrum.

Als wordt gekeken naar de bezoekfrequentie op maandniveau, blijken met name voetgangers en fietsers aanzienlijk meer te besteden in centra dan de automobilist en de openbaar vervoer reiziger. Op maandniveau hebben fietsers en voetgangers een hoger aandeel in de totale bestedingen dan automobilisten (circa 25 procent hoger). Fietsers en voetgangers zijn in de totale bestedingen vooral belangrijk voor de centra, die vooral bezoekers aantrekken uit de directe omgeving (bewoners).

Bron: Platform Binnenstadmanagement

**Voorstraat autovrij tussen 12:00 en 22:00 uur in de maanden juni t/m september.
Overige maanden vrij toegankelijk, maar minder parkeren en meer verblijf.
Doorsnede en bovenaanzicht.**

Deze impressie heeft niet de status van een voorlopig ontwerp maar dient enkel als inspiratie. De werkelijke situatie zal anders zijn dan afgebeeld. De impressie dient als een mogelijke vertaling van kaders zoals minder parkeren, meer verblijf en een betere omgevingskwaliteit

5. DE GROTE BREDEPLAATS: EEN PLEIN MET KWALITEIT

De Grote Bredeplaats is de aangewezen plek om 'huiskamer van Harlingen' te worden. Een huiskamer die zo gewenst is bij alle stakeholders en die in de huidige situatie ontbreekt. De openbare ruimte moet daar uitnodigen om te verblijven, met meer groen en minder stenen, fijne plekken om te zitten en te spelen, horeca met aantrekkelijke terrassen en ruimte voor kleinschalige evenementen. Auto's en parkeerplaatsen behoren permanent tot het verleden. Op de volgende pagina is een beeld opgenomen van hoe het plein ingericht kan worden. Dit is met nadruk een impressie en kan als basis dienen voor een ontwerp. Varianten hierop zijn voorstelbaar. Hierna volgen de uitgangspunten/kaders.

Meer groen

Een stevig vergroening van de Grote Bredeplaats is het uitgangspunt. Zowel met bomen, plantvakken als gras. Het doel is een klimaatadaptief plein, met een prettige combinatie van terras/verblijf, groen en spel. Met het verwijderen van de rijbaan en parkeervakken zijn er voldoende mogelijkheden. Op de impressie wordt de vergroening geclusterd in de middenzone van het plein, met ruimte voor terrassen en loopzones direct aangrenzend.

Meer verblijf

Het groen gaat bijdragen aan een prettiger verblijf. Dat verblijf dient echter wel gefaciliteerd te worden. Daarbij is er een onderscheid tussen commercieel verblijf (horeca terrassen) en niet-commercieel verblijf (openbare voorzieningen zoals bankjes en zitranden). Plantvakken en andere groen afbakeningen kunnen bijvoorbeeld worden uitgevoerd met zitvoorzieningen.

Meer spel aanleiding

Het centrum van Harlingen mist spelelementen voor jong en oud. Op de Grote Bredeplaats is het zaak om spel aanleidingen een plek te geven. Bij voorkeur met een maritieme kwinkslag zodat het bijdraagt aan de lokale identiteit. Navolgend volgen referentiebeelden. Op de impressie is zichtbaar dat een centrale locatie in het groen is gereserveerd.

Eenheid in terras

Aan beide kanten van het plein (zon en schaduw) blijft het exploiteren van terras mogelijk. Verdeling is een ontwerppogave.

Een klein deel terras aan de gevel en een groter deel op het plein is het kader. Mogelijk seizoensgericht waarbij gevelterrassen in de zomer kleiner zijn van omvang. Het doel is dat er een forse kwaliteitssprong wordt gemaakt, zonder individuele ondernemers in de huidige situatie te kort te doen. Met een volledige herinrichting is dé kans aanwezig om nieuwe afspraken te maken over onderlinge uitstraling. Een uniforme plein identiteit waarbij alle ondernemers dezelfde materialen gebruiken is niet het doel. Maar afspraken over een goede verdeling van de terrasmeters, hoogte en transparantie van windschermen, materiaalgebruik en parasols zijn noodzakelijk om de commerciële zones van het plein een betere uitstraling te geven. Samenwerking en handhaving zijn daarbij toverwoorden. Omdat dit vraagt om investeringen van ondernemers zijn een overgangperiode en financiële begeleiding wenselijk.

Onderscheid tussen twee delen

Feitelijk bestaat de Grote Bredeplaats uit twee delen: het smalle deel (met meer het karakter van de Voorstraat) en het brede echte pleindeel. Een volledige herinrichting is het uitgangspunt. Een verbetering van de uitstraling van de terrassen is ook hier noodzakelijk. Zo zijn terrassschermen aan de rijbaan niet meer gewenst en niet meer nodig omdat de rijbaan voor het doorgaande verkeer vervalst. De intensiteit van verkeer wordt daardoor stukken minder.

Geen grote publieksevenementen

Als gevolg van voorgaande keuzes is het een logisch gevolg dat op de toekomstige Grote Bredeplaats geen grote publieksevenementen meer kunnen plaatsvinden. Grote evenementen in combinatie met vergroening en verblijf gaan niet hand in hand. Kleine evenementen zoals een bescheiden podium blijven mogelijk.

Primaat bij de voetganger

Aan beide zijden van de gevels is een strook gereserveerd voor langzaam verkeer en bevoorrading/hulpdiensten. De fietser is ondergeschikt aan de voetganger. Bij de toekomstige inrichting moet fietsen over het plein worden ontmoedigd. Fietsen worden bij voorkeur opgevangen aan de randen van het plein.

Nader onderzoek naar monument

Tijdens het opvolgende ontwerpproces is het zaak zorgvuldig stil te staan bij het beeldbepalende monument van Tjerk Hiddes de Vries. Hoe kan een betere interactie ontstaan tussen plein - monument en Havenplein?

**Impressie Grote Bredeplaats. Het betreft een mogelijke oplossing gegeven de kaders.
Doorsnede en bovenaanzicht.**

Deze impressie heeft niet de status van een voorlopig ontwerp maar dient enkel als inspiratie.

De werkelijke situatie zal anders zijn dan afgebeeld. De impressie dient als een mogelijke vertaling van kaders zoals meer verblijf, meer groen, een spel aanleiding en een betere omgevingskwaliteit.

In het ontwerp gaan maten en oplossingen variëren.

Inspiratiebeelden

1

2

Duiding referentiebeelden

1

Voorbeeld van terras op het plein in het groen.

2

Voorbeeld van een spel aanleiding met maritiem verhaal.

3

Voorbeeld van een spel aanleiding op het plein in het groen.

4

Voorbeeld van een groen plein met zitelementen in historische stad

3

4

6. VERSTERKEN STADSIDENTITEIT

Het uitdragen van de eigen identiteit en historie is belangrijk voor Harlingen. De stad heeft een rijke historie die op veel plekken terug te zien is en dit moet levend gehouden worden. Het doel is om de stadsidentiteit meer te benadrukken en dit mee te laten wegen in het beheer en ontwikkeling van de leefomgeving.

Uitgangspunt is het sterker beleefbaar maken van deze eigen krachten en kwaliteiten. Dat kan bijvoorbeeld door elementen uit het verleden weer op een innovatieve manier zichtbaar te maken in het straatbeeld. Harlingen heeft talloze verhalen om te vertellen. Denk alleen al aan de geschiedenis met water, scheepvaart en kunst en cultuur. En natuurlijk het beschermd stadsgezicht.

Om de stadsidentiteit nadrukkelijker uit te dragen zal er meer geïnvesteerd worden in 'placemaking'. Dit is niet nieuw, met verwijzing naar de projecties van gedichten, het herstel van oude gevelreclames, foto-exposities aan de havens en allerlei wandelroutes (fysiek en digitaal).

Juist in het kernwinkelgebied - waar de meeste bezoekers komen - is de identiteit het minste beleefbaar en daar liggen dus kansen. In voorgaande hoofdstukken is gepresenteerd dat de aanpak van de Voorstraat en de Grote Bredeplaats een voorname bijdrage leveren aan de identiteit. Maar er is meer nodig.

Eerst de basis op orde

Het versterken van de identiteit heeft geen effect als de basis niet op orde is. De bezoeker moet zich op alle momenten prettig en veilig voelen in het centrum. Hier is nog veel te winnen. Een voorbeeld is de afvalinzameling. Afval verstoort tijdens het piekseizoen het straatbeeld. Maar ook na uitgaansavonden komen er veel klachten over het onderhoudsniveau.

Uitbreiden van ondergrondse afvalinzameling heeft de voorkeur voor een rustig straatbeeld. Daarnaast verdienen de afvalbakken een upgrade (met een faciliteit voor peuken).

Aanpak stegen

De stegen in het centrum voor Harlingen zijn bijzondere erfgoed karakteristieken en onderdeel van het beschermd stadsgezicht. Wie door het centrum zwerft ziet overal geheimzinnige stegen. Er zijn brede, smalle, kromme en hobbelige steegjes en allemaal hebben ze hun eigen naam en verhaal. Uniek, maar tegelijkertijd is de constatering dat de nodige stegen een achterstallige en gesloten uitstraling. Terwijl ze juist kansen bieden voor circuitvorming.

Door de stegen te benutten voor het uitdragen van de stadsidentiteit kan de uitstraling veranderd worden waardoor de stegen meer open ogen en circuitvorming gestimuleerd worden. Ingrepen kunnen te maken hebben met kunst, groen en licht. Het voorstel is om te beginnen met de Raadhuissteeg (zie foto); een hoofdverbinding tussen de Noorderhaven en de Voorstraat. Inspiratie op de volgende pagina.

Het centrum als speeltuin

We spreken de ambitie uit om in Harlingen steeds meer creatieve en speelse elementen toe te voegen aan het centrum. Elementen die bezoekers – van jong tot oud – doen verwonderen en glimlachen. Want een stad waar gekke en leuke dingen gebeuren, is fijner om in te wonen, te werken en te bezoeken. Hierna zijn inspirerende beelden opgenomen.

Inspiratiebeelden
stegen

Inspiratiebeelden
spelen

Volop ideeën

Tijdens het participatietraject zijn er door de samenleving allerlei ingediend die verband houden met een versterking van de identiteit van het centrum. In willekeurige volgorde.

- Maak in de Voorstraat een rustpunt rondom het stadhuis en de stadhuistoren. De plek leent zich uitstekend voor een langer verblijf.
- Maak in de Voorstraat op een verhalende manier zichtbaar dat er vroeger water was.
- In meerdere Friese steden - ook in Harlingen - heeft een Oude Waag gestaan. Historische onderdelen daarvan kunnen een plek krijgen in de openbare ruimte.
- In Harlingen worden relatief weinig gebouwen verlicht met armaturen. Door Atelier Lek is in 2019 een kansenkaart voor de avondbeleving van het centrum opgesteld. Uitvoering van de kansen is gewenst.
- De entrees van de Voorstraat/Kleine Voorstraat kunnen worden versterkt.
- Organiseer in het seizoen thematische markten die een relatie hebben met het DNA van Harlingen. Zoals een nautische, aardewerk of culturele markt.
- Creëer ruimte voor verblijf in de Voorstraat door rondom de prachtige bomen zitelementen toe te voegen.

Aanpak van gevels, reclames en uitstallingen

In het kernwinkelgebied is sprake van een verrommeling aan commerciële uitingen van ondernemers. Regels zijn er wel degelijk zoals eerder benoemd. Het voorstel is om waar nodig nieuwe regels te introduceren en daarbij vooral te communiceren wat wel mag. Verleiden werkt beter dan verbieden. Handhaving hoort er periodiek bij.

Doel van het aangescherpte reclame- en uitstallingenbeleid is een aantrekkelijke openbare ruimte met respect voor het beschermd stadsgezicht. Een straatbeeld met beperkte uitstallingen en koopwaar geeft een overzichtelijk en ruim beeld. Waarbij er wel degelijk mogelijkheden zijn, denk aan plantenbakken, banken en bijzondere elementen (alles zonder reclame-uiting er op). Deze elementen zijn bovendien enkel toegestaan op de eerste meter uit de gevel.

Aanpak van gevel(reclames) en uitstallingen door ondernemers/eigenaren om samen te werken aan een aantrekkelijk verblijfsklimaat in het kernwinkelgebied met een eenduidige uitstraling en ruimte voor fietsers en wandelende bezoekers. Mogelijk kan een gevelrenovatiesubsidie ingezet worden.

Soms een opoffering nodig

Om de parkeerdruk in het centrum - en meer specifiek in woonstraten rondom het kernwinkelgebied - te beperken, is het voorstel om het vergunningstelsel aan te pakken en regels te introduceren voor huishoudens met meer dan één auto. In de huidige situatie kunnen er maximaal 5 auto's worden gekoppeld aan een woonadres. Dit moet worden teruggebracht op basis van onderzoek.

Het is bijvoorbeeld denkbaar dat de eerste of tweede auto kunnen geparkeerd worden in het centrum, extra auto's krijgen een specifieke bestemming aan de rand, waarbij de locatie van de huidige Aldi supermarkt aan de Westerzeedijk de beste papieren heeft. Met het vertrek van de Aldi ontstaan hier kansen om tot een programma te komen met een combinatie van wonen en werken.

Door het aantal geparkeerde auto's in het centrum te limiteren, ontstaan er kansen om enerzijds de parkeerdruk te verminderen en anderzijds woonstraten rondom het kernwinkelgebied te vergroenen. Denk daarbij aan Lanen en Schritsen.

Voorbeeld van een uniek verhaal

In Harlingen worden al sinds 1598 aardewerk en tegels gemaakt worden volgens de authentieke tinglazuurtechniek. Het ambachtelijke proces is nog steeds te bewonderen bij de Harlinger Aardewerk en Tegelfabriek, het laatste authentieke familiebedrijf in Nederland dat op originele wijze aardewerk en tegels maakt. In een meer dan 400 jaar oude traditie wordt eeuwenoude kennis van klei, glazuur en pigmenten vertaald in bijzondere en hoogwaardige creaties van keramiek in uiteenlopende (klassieke) designs. Door deze eeuwenoude traditie in stand te houden wordt Harlingen met trots de bakermat van het Friese aardewerk genoemd.

7. HARLINGEN CENTRUM ALS (GROENE) PUBLIEKSTREKKER

'A good city center is like a good party, people don't want to leave early', aldus wereldwijd bekend architect Jan Gehl. De openbare ruimte dient hierbij als 'huiskamer' of ook wel de 'verbindende magneet' genoemd, die plekken en mensen met elkaar in verbinding brengt. Wereldwijd – zeker ook in Nederland – komt er steeds meer belangstelling voor het transformeren van openbare ruimte tot 'place to be'. Plekken met een verhaal creëren namelijk emoties en herinneringen. Randvoorwaardelijk is dat gebruikers (zoals bewoners en ondernemers) betrokken worden bij de (her)inrichting van de openbare ruimte. Mensen zijn hierbij dus het startpunt van het (her)inrichten van de openbare ruimte. Door plekken te creëren die in staat zijn te verbinden, met een lokaal verhaal en met hoge kwaliteitseisen zal de waardering voor het centrum toenemen en wordt het economisch functioneren versterkt. Wat willen we bereiken:

1. Minder leegstand, meer investeringen en een sterke lokale economie: aanpak van de openbare ruimte is het meest efficiënt om leegstand aan te pakken en bestedingen te laten toenemen.
2. Een openbare ruimte die eenheid uitstraalt en herkenbaar is.
3. Een openbare ruimte die wordt doorverteld en herinneringen oproept
4. Een openbare ruimte die in staat is delen in het centrum te verbinden: met aantrekkelijke verbindingen wordt de verblijfsduur van de bezoeker verlengd.

Waarom vergroenen?

Het belang van een groen centrum zal alleen maar toenemen de komende jaren gezien de klimaatopgaven en de toenemende druk op de leefbaarheid. De 7 belangrijkste redenen om te investeren in een groene stad zijn door Wageningen University onderzocht.

1. Wateroverlast

Door klimaatverandering zullen we steeds meer te maken gaan krijgen met extreem weer, zo ook hevige regenbuien wat leidt tot wateroverlast. Een groen centrum zorgt ervoor dat neerslag beter opgevangen kan worden en voorkomt wateroverlast.

2. Groen verkoelt de stad in de zomer

De opwarming van de aarde resulteert ook in hittestress in de stad. Extreme hitte kan in een centrumgebied sneller ontstaan vanwege de vele bebouwing, wat zorgt voor een druk op de leefbaarheid van inwoners. Een groenere inrichting van het centrum kan helpen bij het matigen van de hitte.

3. Groen draagt bij aan een betere gezondheid en een hoger welzijn

Diverse wetenschappelijke studies hebben aangetoond dat de aanwezigheid van groen stress vermindert en de gezondheid aanzienlijk verbetert. Dit draagt aanzienlijk bij aan de maatschappelijke baten van het investeren in groen. Daarbij stimuleert een groene en aantrekkelijke omgeving mensen tot beweging.

4. Groen draagt bij aan sociale cohesie

Groen in de openbare ruimte kan de sociale cohesie en levenskwaliteit van de inwoners van het centrum verbeteren. De rol van groen is hierbij dat het fungeert als locatie waar bewoners elkaar laagdrempelig kunnen ontmoeten.

5. Groen trekt inwoners en ondernemers

Een aantrekkelijker vestigingsklimaat voor zowel inwoners als bedrijven ontstaat wanneer groen de omgeving verfraait en bevordert.

6. Groen zorgt voor biodiversiteit

De inrichting van het centrum is bepalend voor de soorten plant-, en diersoorten die zich daar vestigen in het ecosysteem. Een stenig stadslandschap trekt voornamelijk stadsduiven, kraaien en meeuwen. De aantrekkelijkheid van de stad wordt verbeterd door een groene omgeving met een hoge biodiversiteit.

7. Groen verhoogt de waarde van vastgoed

De vastgoedprijzen in een groen centrum liggen relatief hoger dan de prijzen van vergelijkbaar vastgoed in een stenig centrum. Aanleg van groen draagt bij aan het verhogen van de vastgoedwaarde.

Focus op kernwinkelgebied

De primaire focus voor de vergroening en investeringen in de verblijfskwaliteit gaat uit naar de straten binnen het kernwinkelgebied met een prioriteit bij de Voorstraat en de Grote Bredeplaats. De voorstellen staan in voorgaande hoofdstukken uitgebreid beschreven.

- In de Voorstraat worden parkeervakken aan de huidige zonzijde omgevormd tot locaties voor groen en verblijf.
- De Grote Bredeplaats krijgt een groen karakter met ruimte voor spel en verblijf.

Maar daar blijft het niet bij. Harlingen zit vol verhalen over het verleden en het heden. Deze verhalen komen nu vooral tot uiting in het erfgoed en de functies. Het is nodig om ook de openbare ruimte daarvoor ook in te zetten. Op verschillende onderdelen wordt daar al opvolging aangegeven, zoals de gedichtenroute en de inzet van licht op het havenplein. Het doel is deze aanpak verder uit te bouwen. Daar horen ook niet commerciële verblijfs-elementen bij zoals bankjes en stoelen (van hoge kwaliteit en omgeven door groen).

Focus op aanloopstraten en stegen

Ook de diverse aanloopstraten van en naar het kernwinkelgebied en de vele stegen hebben over het algemeen een stenige uitstraling. Neem als voorbeelden de Vismarkt, Sint Jacobstraat en de Raadhuisstraat en Raadhuissteeg.

Meerdere bewoners van de Sint Jacobstraat hebben schriftelijk reeds wensen en ideeën kenbaar gemaakt. Zij roepen gezamenlijk op tot maatregelen die het verblijfsklimaat versterken.

Onderdelen zijn:

- Versmalling van het weggedeelte zodat voetgangers meer ruimte krijgen.
- Hangend groen over de straat.
- Geveltuinjes zodat ook op het maaiveld de vergroening een impuls krijgt.

Deze maatregelen moeten de snelheid van het verkeer remmen en kunnen leiden tot investeringen in het vastgoed. Ze kunnen als inspiratie dienen voor andere straten. Wanneer dat af en toe een parkeerplek kost dan prevaleert de ruimtelijke kwaliteit.

Natuurlijk moet er wel er wel een zorgvuldige relatie worden gelegd met het beschermd stadsgezicht.

Inspiratiebeeld hangend groen. Door bewoners ingediend

Focus op routes

In de analysefase is geconstateerd dat drie routes voor verbetering vatbaar zijn.

- Van de Waddenpromenade naar het kerngebied.
- Vanaf het parkeren aan de rand naar het kerngebied
- Vanaf de Nieuwe Willemshaven naar het centrum.

Route Waddenpromenade

De ruimtelijke herinrichting van de Waddenpromenade is een zelfstandig project in voorbereiding. Een betere verbinding tussen het kernwinkelgebied en de promenade is een primair kader. Als gevolg van verbeteringen ontstaan kansen om de eilandbezoekers frequenter te verleiden het kernwinkelgebied te bezoeken. In het ontwerp is specifieke aandacht nodig voor de Prinsenstraat; een essentiële schakel in de verbinding promenade met Grote Bredeplaats.

Routes parkeren

De routes vanaf parkeerlocaties aan de rand naar het centrum zijn niet altijd even duidelijk. Met name de parkeerlocaties nabij de Spoorstraat en het lang parkeren voor eilandbezoek zijn niet optimaal verbonden. Traditionele bewegwijzering is niet genoeg. Het is van belang bezoekers als het ware mee op reis te nemen. Dat kan bijvoorbeeld met licht, gedichten/verhalen en groen. Verleiding is de crux.

Route Nieuwe Willemshaven

Een betere verbinding van de nieuwe culturele hotspot - zijnde de Nieuwe Willemshaven - met het centrum is een kans voor zowel het centrum als de haven. Het onderzoek naar een nieuwe brug dient te worden omarmd.

Een algemene aanbeveling is om de bewegwijzering in de stad op te frissen en te voorzien met loopafstanden/tijden.

8. NAAR VOLWAARDIG CENTRUM MANAGEMENT

Nu er duidelijkheid ontstaat over de toekomstige ruimtelijk-functionele ontwikkeling van het centrum is het van belang om in het centrum de samenwerkingsbereidheid en het organiserend vermogen te versterken. Met als doel de unieke kenmerken van het centrum en de gemeenschap uit te dragen. De centrumvisie gaat richting geven en kan ervoor zorgen dat organisaties zich mobiliseren en kansen gaan verzilveren.

Centrummanagement

Dat is nog niet zo eenvoudig. Samenwerken is een werkwoord. Dat ontstaat dus niet vanzelf. Het is nodig dat organisaties die betrokken zijn bij het programma in het centrum (en het promoten daarvan) over de schaduw heenstappen en de krachten bundelen. Daar is professionele regie voor nodig. In de praktijk betekent dat het het bestendigen van een professioneel aanspreekpunt voor ondernemers, vastgoedeigenaren, gemeente en andere stakeholders.

Het werkwoord samenwerken krijgt in Harlingen vorm via de introductie van centrummanagement. Hiermee is het doel op een gestructureerde wijze invulling te geven aan de participatiemaatschappij, waarin bewoners, ondernemers en vastgoedeigenaren steeds meer zelf organiseren, regie pakken en beslissingen nemen. Het centrummanagement gebruikt de centrumvisie en de bijbehorende bouwstenen voor het uitvoeringsprogramma (zie volgende hoofdstuk) als basis.

Binnen het centrummanagement werken de verschillende stichtingen en verenigingen die nu al betrokken zijn bij het aantrekkelijker maken van het centrum en die bijdragen aan het organiserend vermogen samen. Voorbeelden zijn:

- Ondernemersfonds: financieel fonds ter promotie en activiteiten waar alle ondernemers in het centrum financieel aan bijdragen.
- Ondernemend Harlingen: belangenvereniging ondernemers in het centrum;
- De verenigde horeca in het centrum.
- Vereniging Oud Harlingen.
- Tourist Info Harlingen / Citymarketing.
- En vanzelfsprekend de gemeente Harlingen.

Andere partners zijn de Stichting Marktbeheer en een vertegenwoordiging namens cultuur, (commercieel) vastgoedeigenaren en inwoners. Bij de laatste twee groepen ligt nog wel de uitdaging om hen beter te organiseren.

In de onderzoeksfase ter voorbereiding op voorliggende visie is geconstateerd dat de intentie van alle belangenorganisaties grote overeenkomsten vertoont maar dat ze op eigen eilandjes opereren. In spreekwoordelijke termen is een essentiële stap voor de samenwerking dat de breinaald wordt opgepakt om de losse elementen aan elkaar te rijgen zodat een krachtig collectief ontstaat.

Financiële basis staat

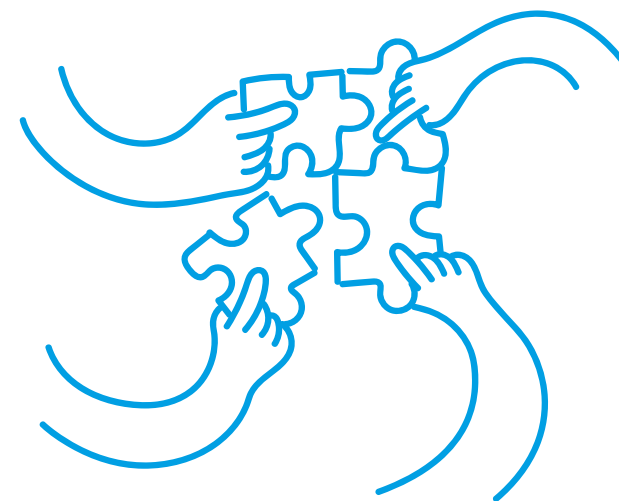
Sinds januari 2024 heeft Harlingen een gemeente breed ondernemersfonds. Financiële continuïteit voor het centrum is daarmee geborgd waardoor collectieve projecten van ondernemers gerealiseerd kunnen worden.

Taken centrummanager

Een centrummanager zorgt ervoor dat er slagvaardig wordt opgetreden en houdt alle belanghebbenden bij de les op het gebied van kwaliteit, functionaliteit, uitstraling en aantrekkingskracht. Bij voorkeur wordt de centrummanager gefinancierd en aangestuurd door private partijen zoals Ondernemend Harlingen.

Primaire taken zijn:

- Het verbinden en organiseren van de verschillende collectieven.
- Het verbinden van initiatieven.
- Een spin in het web/ primair aanspreekpunt voor initiatieven in het centrum.
- Het coördineren van gezamenlijke projecten.

Van marketing naar branding

Van marketing naar branding. De manier waarop Harlingen zich aan Harlingers en de buitenwereld laat zien, is het resultaat van talloze initiatieven van vele partijen. Om de samenhang te bewaken is er behoefte aan focus. Een gezamenlijk kompas draagt bij aan de positionering van de stad. In het citymarketingplan 2023-2030 'De Harlinger Aanpak' zijn de oude kernwaarden aangescherpt en vertaald naar nieuwe kernwaarden.

Dit zijn: 'ruimte', 'aanpakken' en 'open'. De kernwaarden vormen, samen met het Harlinger DNA en de aangescherpte positionering, het vertrekpunt naar een verdere vertaalslag naar campagnes, communicatie-uitingen en advisering, waaronder het de Harlinger centrum.

In het citymarketingplan wordt verder aangestuurd op een samenwerking tussen gemeente, inwoners en ondernemers. Deze samenwerking zou in een samenwerkingsverband, stichting of andere organisatievorm, gestalte kunnen krijgen. Harlingen streeft daarbij naar integratie van kennis en expertise op gebied van citymarketing, evenementen, toerisme, gastheerschap en cultuur.

Vanuit deze nieuwe organisatie kunnen ondernemers (en andere doelgroepen) in het centrum beter worden ondersteund en gefaciliteerd in hun wensen en behoeften. Daarnaast is er meer verbinding, waardoor er binnen de gemeente beter samengewerkt kan worden aan de uitvoer van de marketing.

De komende jaren blijft de focus liggen op de toeristische marketing van de stad Harlingen. Harlingen zet daarbij in op 10 speerpunten, waaronder een beleefbare openbare ruimte (citydressing), storytelling (bijvoorbeeld via de vele monumenten), het versterken van de online positionering, het verbeteren van de informatievoorziening en het versterken van het gastheerschap. De promotie van het centrum van Harlingen loopt als rode draad door alle speerpunten met als doel om het (economisch) functioneren van het gebied te versterken. Concrete acties hierbij zijn bijvoorbeeld:

- Het opzetten van campagnes via Google en sociale media;
- Bedenken van gezamenlijke marketingacties met het centrum;
- Het ontwikkelen van ondernemersportretten, blogs en andere verhalen;
- De doorontwikkeling van de toeristische website.

Belang recreatievaart

In algemene zin is het goed om nogmaals het belang van de seizoensgerichte recreatie in Harlingen te benadrukken. Tijdens het vaarseizoen van april t/m oktober is een andere 'vibe' voelbaar in het centrum. Voor het centrum is het van belang de verschillende vormen van recreatie te omarmen. Via bijvoorbeeld goede verbindingen, arrangementen, goede en voldoende verblijfsaccommodaties en een rijk programma. Specifiek is het verstandig de komende jaren een focus te leggen op het belang van de recreatievloot/zeilschepen en rondvaartboten voor het centrum. Zo vraagt de opstapplaats nabij het monument Grote Bredeplaats om aandacht. Maar ook watersporters die niet het Wad op gaan, meren hun boten graag aan langs de stadsgracht/singel om een bezoek te brengen aan het centrum.

Schoon, gastvrij en vriendelijk

Het versterken van het gastvrijheidsgevoel en de service krijgen in de toekomst een nog centralere rol in het centrum, met name om de concurrentie met het online verkoopkanaal aan te kunnen. De consument moet zich prettig en veilig voelen in het centrum. Het op orde brengen van het serviceniveau in het centrum richt zich op het totale spectrum: van het online bezoek aan de website, het welkom bij de bronpunten tot het serveren van de koffie op het terras. Hier is nog veel te winnen.

AAN DE SLAG: BOUWSTENEN VOOR HET PROGRAMMA

Met de centrumvisie stelt Harlingen zich tot doel de verblijfskwaliteit van het centrum voor bezoekers en inwoners te vergroten. Een plek waar het prettig en sfeervol vertoeven is. Ook een plek waar alle modaliteiten welkom zijn, maar waar het belang van de fietser en de voetganger groeit. Tot slot is het centrum ook in de toekomst de plek om een boodschap te doen en waar commerciële functies geclusterd zijn. Om deze doelstellingen te bereiken is een uitvoeringsstrategie noodzakelijk. Wat gaan we doen, wanneer en welke rol hebben alle stakeholders hierbij?

Met deze visie zijn de kaders aangegeven van de wenselijke ontwikkelingsrichtingen. Nieuwe initiatieven zullen zoveel mogelijk gezamenlijk tot stand moeten komen, dus met de gemeente, met investeerders, met ondernemers en vastgoedpartijen. Maar natuurlijk ook met bewoners, zodat de participatie niet alleen beperkt blijft tot het proces van totstandkoming van de visie, maar doorloopt in de uitvoering. Het is daarom noodzakelijk dat alle partijen samen met de gemeente zowel op centrumniveau als op het niveau van starten en pleinen met elkaar samenwerken en afstemmen. De uitvoeringsstrategie die ingezet moet worden zal per thema/gebied verschillen. Dit geldt tevens voor de instrumenten die gebruikt kunnen worden.

Het is daarbij goed om te constateren dat op verschillende onderdelen direct de daad bij het woord wordt gevoegd. Er hoeft niet gewacht te worden. Natuurlijk vragen de herinrichting van de Grote Bredeplaats en de Voorstraat enige voorbereidingstijd. Met de kaders in deze visie kan het ontwerpproces echter snel worden gestart.

Een goede samenwerking tussen gemeente, ondernemers, bewoners, vastgoedeigenaren en andere betrokkenen is een randvoorwaarde om gestelde doelen te verwezenlijken. Om alle partijen een stem te geven in de ontwikkeling en uitvoering is het belangrijk om een goede organisatiestructuur neer te zetten. Vanuit deze structuur kunnen belangen een plek krijgen en kunnen we met elkaar acties uitvoeren en continuïteit waarborgen.

Op de volgende pagina's worden de kansrijke acties geclusterd naar thema.

De prioriteiten in tweede helft 2024 en eerste helft 2025:

- **Balans in publieke voorzieningen:** introduceren subsidieregeling (transformatiefonds);
- **Transformeer met mate:** aanpak leegstand;
- **Van doorstroming naar bestemming:** onderzoek naar centrale plekken stallen van de fiets;
- **De Voorstraat aantrekkelijke ruggengraat:** start ontwerpproces herinrichting;
- **De Grote Bredeplaats een plein met kwaliteit:** start ontwerpproces herinrichting;
- **Versterken stadsidentiteit:** aantrekkelijkheid stegen;
- **Harlingen centrum als (groene) publiekstrekker:** vergroenen aanloopstraten;
- **Naar volwaardig centrum management:** continueren centrummanager.

BOUWSTENEN PROGRAMMA

THEMA	GEWENST RESULTAAT	OMSCHRIJVING ACTIES	TIJD	€ INDICATIEF	TREKKER
Balans in publieke voorzieningen	<ul style="list-style-type: none"> • Beperken leegstand • Gezonde functiemix 	Introduceren subsidieregeling verplaatsing en verkleuring. Met een gericht transformatiefonds kunnen initiatieven gericht op vastgoed en ondernemerschap worden begeleid.	2025-2026	€ 50.000,- per jaar	Gemeente
	<ul style="list-style-type: none"> • Aantrekkelijke uitstraling leegstand 	Collectieve uitstraling leegstand. Door een huisstijl te introduceren waarmee leegstand een aantrekkelijker beeld heeft.	Doorlopend	€10.000,- eenmalig	City-marketing
	<ul style="list-style-type: none"> • Beperken leegstand • Gezonde funtiemix 	Meerdere doelgerichte bezoekmotieven toevoegen aan het centrum. Denk daarbij aan zorgfuncties (medisch en paramedisch), zakelijke functies (flexibele werkconcepten) en maatschappelijke functies.	Doorlopend	nvt	Gemeente & Centrum-management
	<ul style="list-style-type: none"> • Compacter winkelgebied 	Voorzienbaarheid creëren in beleid en in het omgevingsplan (voormalig bestemmingsplan) zodat bij leegstand een bestemming kan worden gewijzigd.	Doorlopend	nvt	Gemeente
	<ul style="list-style-type: none"> • Versterken boodschappen-functie • Meer beleving 	Plan van aanpak versterken warenmarkt. Het markt kan het gat vullen van het afnemende boodschappenaanbod. Daar zijn wel kleine en grotere investeringen voor nodig.	2025	€20.000,- eenmalig	Gemeente

THEMA	GEWENST RESULTAAT	OMSCHRIJVING ACTIES	TIJD	€ INDICATIEF	TREKKER
Transformeer met mate	<ul style="list-style-type: none"> • Beleid wat toekomstbestendig is 	Opstellen actueel detailhandelsprogramma en integreren met omgevingsvisie/omgevingsplan. Vastleggen duidelijke kaders over winkels buiten het centrum en centrumvisie verwerken in gemeente breed beleid.	2025-2026	€15.000,-	Gemeente
	<ul style="list-style-type: none"> • Verdichting en levendigheid in centrum 	De transformatie van lege verdiepingen en achter terreinen boven/achter commerciële objecten. Begane grond in kernwinkelgebied uitzonderen.	Doorlopend	Variabel	Vastgoed

THEMA	GEWENST RESULTAAT	OMSCHRIJVING ACTIES	TIJD	€ INDICATIEF	TREKKER
Van doorstroming naar bestemming	<ul style="list-style-type: none"> Gastvrij(e) start en vertrek centrum Duidelijke looproutes van/naar centrum 	<p>Versterken uitstraling gastvrijheid en leesbaarheid parkeervoorzieningen aan rand. Met de volgende acties:</p> <ul style="list-style-type: none"> Verbeterde zichtbaarheid uitgang garage Waddenpromenade voor bezoekers. Citymarketing op locatie parkeerterreinen. Plattegronden bij parkeerterreinen. Betere duiding routes van/naar centrum. 	2025-2026	€20.000,-	Gemeente & City-marketing
	<ul style="list-style-type: none"> Minder blik op straat 	Onderzoek naar de haalbaarheid van een centrale locatie voor bewonersparkeren op de locatie Westerzeedijk.	2025	ntb	Gemeente
	<ul style="list-style-type: none"> Minder blik op straat Vergroenen 	Onderzoek naar de haalbaarheid van een systeem waarbij het aantal auto's op vergunning verder wordt begrensd, in combinatie met een (parkeer)locatie aan de rand van het centrum.	2026	nvt	Gemeente
	<ul style="list-style-type: none"> Fiets stallen op centrale plekken. 	Onderzoek naar centrale locaties voor het stallen van de fiets in het centrum, bijvoorbeeld een in pandige locaties en/of plekken in de openbare ruimte.	2024-2025	ntb	Gemeente & ondernemers
	<ul style="list-style-type: none"> Minder blik op straat Vergroenen 	Afbouw van het aantal parkeerplaatsen in kernwinkelgebied en aanloopstraten. In Voorstraat circa 50% minder en in aanloopstraten enkele plaatsen. Doel: meer verblijfskwaliteit in de openbare ruimte.	Doorlopend	ntb	Gemeente

THEMA	GEWENST RESULTAAT	OMSCHRIJVING ACTIES	TIJD	€ INDICATIEF	TREKKER
De Voorstraat: aantrekkelijke ruggengraat	<ul style="list-style-type: none"> Definitief ontwerp 	Start ontwerpproces Voorstraat op basis van de richtinggevende kaders in voorliggende visie. In participatie met ondernemers, eigenaren en bewoners.	2024	€50.000,- Uitvoering: ntb	Gemeente
	<ul style="list-style-type: none"> Meer beleving tijdens seizoen 	Vorbereiding verkeersbesluit autovrije Voorstraat in de periode juni t/m september tussen 12:00 en 22:00 uur. Incl. systeem ontheffingen. Dit kan pas na ontwerp.	2025 (na ontwerp)	nvt	Gemeente
	<ul style="list-style-type: none"> Waterdicht systeem Eenvoudige handhaving 	Onderzoek naar het gewenste systeem ter handhaving verkeersbesluit, bijvoorbeeld d.m.v. ANPR camera's of een systeem met automatische paaltjes/pollers. Dit kan pas na ontwerp.	2025 (na ontwerp)	€40.000,-	Gemeente
	<ul style="list-style-type: none"> Minimaliseren zoek- en sluipverkeer 	Als gevolg van het weren van doorgaand verkeer in Voorstraat moet er op basis van verkeersmodellen een plan van aanpak komen om zoek- en sluipverkeer te minimaliseren.	2025	nvt	Gemeente
	<ul style="list-style-type: none"> Meer kwaliteit in openbare ruimte 	Aanscherpen regels voor reclame, uitstallingen en terras. (van toepassing op gehele kernwinkelgebied)	2024-2025	nvt	Gemeente & ondernemers
	<ul style="list-style-type: none"> Aanpak overlast Doelgroep parkeren 	Aanscherpen regime en handhaving in periode tot herinrichting en erna. Aandacht voor: <ul style="list-style-type: none"> Foutparkeerders en parkeerduur. Progressief parkeertarief uitbouwen. Kritisch zijn op uitreiken vergunningen. Excessen reclame en uitstallingen. 	Doorlopend	ntb	Gemeente

THEMA	GEWENST RESULTAAT	OMSCHRIJVING ACTIES	TIJD	€ INDICATIEF	TREKKER
De Grote Bredeplaats: een plein met kwaliteit	<ul style="list-style-type: none"> Definitief ontwerp 	Start ontwerpproces Grote Bredeplaats op basis van de richtinggevende kaders in voorliggende visie. In participatie met ondernemers, eigenaren en bewoners.	2024	€30.000,- Uitvoering: ntb	Gemeente
	<ul style="list-style-type: none"> Verzorgde uitstraling terrassen 	Samen met ondernemers opstellen van een nieuwe handreiking voor het terrassenbeleid voor de Grote Bredeplaats met onderlinge afstemming met als doel een verzorgde uitstraling als uitgangspunt. Inclusief uitwerking ondersteuning ondernemers bij transitie.	2024	nvt	Gemeente & horeca
	<ul style="list-style-type: none"> Meer kwaliteit in openbare ruimte 	Aanscherpen regels voor reclame en uitstallingen. (van toepassing op gehele kernwinkelgebied)	2024-2025	nvt	Gemeente & ondernemers
	<ul style="list-style-type: none"> Aanpak overlast 	Aanscherpen handhaving in periode tot herinrichting en na herinrichting. Aandacht voor: <ul style="list-style-type: none"> Foutparkeerders en parkeerduur. Excessen reclame, uitstallingen en terrassen. Overlast afval uitgaansavonden. Fiets problematiek 	Doorlopend	ntb	Gemeente

THEMA	GEWENST RESULTAAT	OMSCHRIJVING ACTIES	TIJD	€ INDICATIEF	TREKKER
Versterken stadsidentiteit	<ul style="list-style-type: none"> De basis op orde 	Uitbreiden mogelijkheden voor ondergrondse afvalinzameling. Integreren in ontwerp Voorstraat en Grote Bredeplaats. Daarnaast upgrade afvalbakken openbare ruimte.	2025-2027	ntb	Gemeente
	<ul style="list-style-type: none"> Sfeer en veiligheid tijdens avond en nacht 	Uitvoering van het lichtplan dat in 2019 is opgesteld door Atelier Lek, Te beginnen met prominente plekken die zijn aangewezen in kernwinkelgebied.	2025-2028	€30.000,- per jaar	Gemeente & vastgoed
	<ul style="list-style-type: none"> Kwaliteitsimpuls gevels 	Inzet van een gevelrenovatiefonds om authentieke panden in kwaliteit te herstellen. Minimaliseren van reclames. De basis voor regelgeving is Welstandsnota uit 2021 en het beschermd stadsgezicht. Dit vraagt handhaving.	2025-2028	€30.000,- per jaar	Gemeente & vastgoed
	<ul style="list-style-type: none"> Aantrekkelijke stegen 	Ontwikkelen van een actieplan voor de aantrekkelijkheid van de stegen. Aanpak met groen, kunst en licht. Beginnen met Raadhuissteeg.	2024-2028	€20.000,- per jaar	Gemeente & Centrummanagement
	<ul style="list-style-type: none"> Spelaanleiding centrum 	Investeren in meer kleinschalige spel aanleidingen in centrum zodat het centrum verrast en kinderen geboeid worden.	Doorlopend	ntb	Gemeente & Centrummanagement
	<ul style="list-style-type: none"> Meer verblijfsmogelijkheden / zitplekken 	Investeren in niet-commerciële zitmogelijkheden in kernwinkelgebied. Rustpunten voor bezoekers. Mogelijkheden rondom bomen Voorstraat, parkeerplekken die vervallen en tijdens autovrije dagdelen.	Doorlopend	ntb	Gemeente & Centrummanagement

THEMA	GEWENST RESULTAAT	OMSCHRIJVING ACTIES	TIJD	€ INDICATIEF	TREKKER
Versterken stadsidentiteit	<ul style="list-style-type: none"> • Sterke entrees 	Versterken van de entreefunctie van het kernwinkelgebied - met name (Kleine) Voorstraat en Prinsenstraat.	2026	€20.000,-	Gemeente & Centrum-management
	<ul style="list-style-type: none"> • Programmering Voorstraat 	Tijdens de autovrije dagdelen is de Voorstraat beschikbaar voor flexibele programmering. Maak een werkgroep om plannen te maken. Denk aan thematische markten, terras rondom stadhuis en stadhuistoren en verplaatsbare exposities.	2026	€20.000,- per jaar	Centrum-management
	<ul style="list-style-type: none"> • Zichtbaarheid lokale verhalen 	Maak verhalen over de lokale identiteit zichtbaarder in het straatbeeld. Dat kan bijvoorbeeld gecombineerd worden met de aanpak van stegen. Zo ontstaan routes voor de bezoekers.	Doorlopend	ntb	City-marketing

THEMA	GEWENST RESULTAAT	OMSCHRIJVING ACTIES	TIJD	€ INDICATIEF	TREKKER
Harlingen centrum als (groene) publiekstrekker	• Beleving en klimaatadaptatie	Vergroening kernwinkelgebied. Deze aanpak heeft als focus het groen op ooghoogte. Grootste investeringen zijn gericht op herinrichting Voorstraat en Grote Bredeplaats.	2025-2026	ntb	Gemeente
	• Beleving en klimaatadaptatie	Vergroening aanloopstaten. Hierbij is een andere aanpak noodzakelijk met focus op de panden zelf. Kansen zijn er via geveltuintjes, hangend groen	2025-2026	€10.000,- per jaar	Gemeente & straten
	• Beleving en klimaatadaptatie	Vergroening stegen. Zoals onder het vorige thema dient groen te worden ingezet voor een betere beleving van verschillende stegen in het centrum.	2024-2028	Zie voorgaand	Gemeente & Centrum-management
	• Beleving en klimaatadaptatie	Vergroening primaire routes. Diverse belangrijke routes in het centrum kunnen aan aantrekkingskracht winnen: <ul style="list-style-type: none"> • Waddenpromenade - centrum • Parkeerlocaties rand - centrum • Nieuwe Willemshaven - centrum Groen is een waardevol instrument om bezoekers te begeleiden.	2025-2026	ntb	Gemeente

THEMA	GEWENST RESULTAAT	OMSCHRIJVING ACTIES	TIJD	€ INDICATIEF	TREKKER
Naar volwaardig centrum-management	<ul style="list-style-type: none"> Overheid en marktpartijen de handen ineen moeten slaan om samen te komen tot een toekomstbestendig centrum 	<ul style="list-style-type: none"> Het activeren en stimuleren van de 'groep van voorlopers'. Draagvlak creëren onder stakeholders. Beleidsmatig verankeren. Met belanghebbenden: overleg invulling openbare ruimte. Op zoek naar nieuwe middelen: de gemeente zal dus in samenwerking met de stakeholders actief op zoek moeten naar (externe) financiële middelen om tot uitvoering van de ambities te komen. Process bewaken: continu bijsturen en evalueren. 	Doorlopend	nvt	Alle partners
	<ul style="list-style-type: none"> Structurele samenwerking 	Gelijktijdig met de start van het uitvoeringsprogramma centrumvisie is het de aanbeveling om te komen tot een structurele overlegvorm tussen partners in het centrum: centrummanagement.	Doorlopend	€50.000,- per jaar uitvoering	Alle partners
	<ul style="list-style-type: none"> Continueren rol onafhankelijk centrummanager 	Met het oog op het bouwen van een structurele samenwerking tussen partners in het centrum is het bestendige van de rol van centrummanager als 'Haarlemmer olie' cruciaal voor een soepele uitvoering.	Doorlopend	€40.000,- per jaar	Alle partners
	<ul style="list-style-type: none"> Draagvlak voor programma 	De aanpak van het centrum vraagt om een actieve marketing. Het gezamenlijk 'vieren' van successen is bindmiddel voor het totale programma.	Doorlopend	In budget centrum-management	Alle partners

STAD**K**RACHT
retail & gebiedsmanagement

INFO@STADSKRACHT.NL